

Jaarboek 2011

COLOFON

Copyright
EPOS

Verantwoordelijke uitgever
Annemie Dewael
Algemeen Directeur

EPOS
Koning Albert II laan 15 - 6A
B-1210 Brussel
www.epos-vlaanderen.be
info@epos-vlaanderen.be

Juni 2012

Fotografie
Lieve Blancquaert
Carl Callewaert
Khaddouj Chikhi
Gert Hurkmans

Realisatie
Gaga
www.gaga.be

D/2012/3241/122

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

07	Voorwoord Directeurs
08	EPOS "Europese Programma's voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking"
12	Comenius "Europa in het klaslokaal"
20	Erasmus "Naar een eengemaakte Europese ruimte voor hoger onderwijs"
26	Leonardo da Vinci "Nieuwe vaardigheden voor betere jobs"
30	Grundtvig "Het is nooit te laat om te leren"
37	Study Visits "Beleidsvorming en –samenwerking Europees ondersteunen"
40	Europass "Met Europass toon je wat je kan"
42	Evenementen
44	Thematische netwerking
48	Financiën
49	Publicaties
50	Activiteiten

Voorwoord Directeurs

EPOS heeft al vijf werkingsjaren achter de rug en het jaarboek dat u in uw handen houdt, is de vierde uitgave in de reeks. In 2011 hebben we opnieuw veel werk verricht en verrijkende ervaringen opgebouwd.

Partners in leren

Het programma 'Een leven lang leren' haalt zijn kracht uit de activiteiten die de Vlaamse onderwijs- en opleidingswereld dankzij deze middelen gestalte kan geven. Infosessies over het programma zijn voor ons daarom een kernopdracht en we plaatsen de resultaten van projecten zo veel mogelijk in de kijker. In totaal organiseerden we of namen we deel aan een 50-tal evenementen (zie p 50, activiteiten).

In onze nieuwsbrief, die ondertussen al 2.700 abonnees heeft, kondigen we maandelijks activiteiten en deadlines aan, en informeren we onze lezers over interessante projecten, goede praktijken en over het Europese onderwijs- en opleidingsbeleid. We geven tal van publicaties uit: folders, Horizon, Grundtvig-scoops, compendia ... In de brochure 'Partnerschappen voor een leven lang leren' hebben we de meerwaarde van partnerschapsprojecten bij Comenius, Leonardo da Vinci en Grundtvig in het licht gezet. Met de projecten die we financieren worden grenzen verlegd. EPOS hield een groot evenement in het Vlaams Parlement – 'Grensverleggers' – waarin we de veelzijdigheid van het programma in de verf zetten en de 50.000ste Vlaamse Erasmus-student vierden (zie p 22 en 42).

En toch is het einde van het programma 'Een leven lang leren' in zicht. In de loop van 2012 zal de laatste oproep (voor het jaar 2013) verschijnen.

Erasmus voor iedereen

Vanaf 2014 begint een nieuw programma. Het voorstel van de Europese Commissie houdt een naamsverandering in – 'Erasmus voor iedereen' – en een grote budgetverhoging. Het meest opmerkelijke is dat de structuur grondig wordt veranderd. De sectorale programma's – Comenius, Erasmus, Leonardo en Grundtvig – verdwijnen. We krijgen een onderverdeling in drie actielijnen: 'Leermobiliteit voor individuen', 'Samenwerking voor innovatie en goede praktijken' en 'Steun voor beleidshervorming'. Het is de bedoeling om de Europese programma's voor jeugd en sport in het nieuwe programma te integreren.

De nieuwe structuur is gericht op meer eenvoud voor de gebruikers, een grotere kostenefficiëntie en meer aansluiting bij het beleid, zowel op regionaal als op

Europees niveau. De tekst wordt momenteel besproken in de Raad van de Europese Unie en in het Europees Parlement. EPOS zal uiteraard alles in het werk stellen om het huidige programma goed af te werken en het Nationaal Agentschap goed voor te bereiden op het nieuwe programma. Speciale aandacht zal daarbij uitgaan naar het informeren van het EPOS-doelpubliek over de op til staande veranderingen.

Voorbij de cijfers

In dit jaarboek vindt u een overzicht van alle mogelijke acties binnen EPOS, tabellen met het aantal aanvragen en toegekende beurzen in 2011 en over de hele looptijd van het programma. Omdat we het lustrum van vijf jaar bereikt hebben, vindt u in het midden van het boek een tabel met het overzicht van de projecten en de budgetten, en hun evolutie over het hele programma. We konden rekenen op een team van medewerkers, voor wie goede dienstverlening en klantvriendelijkheid centraal staan, en die er samen voor zorgen dat onze doelstellingen gehaald worden. Achter deze cijfers staan echter ook en vooral leerkrachten, docenten, opleiders en directies die zich vaak bovenop hun dagelijkse werk inzetten. Ze zetten boeiende projecten op en wisselen ervaringen uit en zorgen er zo mee voor dat we in Europa tot de top horen wat betreft onderwijs en opleiding.

We gebruiken graag de gelegenheid om hen hiervoor uitdrukkelijk te bedanken.

Annemie Dewael

Algemeen directeur en directeur onderwijsprogramma's

Carl Callewaert

*Financieel directeur en
directeur opleidingsprogramma's*

Epos: Europese Programma's voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking

EPOS vzw is het Vlaams agentschap voor de uitvoering van het Europees programma 'Een leven lang leren' of LLP (Lifelong Learning Programme). Dat programma verzamelt de onderwijs- en opleidingsprogramma's van de Europese Unie en loopt van 2007 tot 2013. In alle lidstaten van de Europese Unie zijn agentschappen bevoegd voor de uitvoering van het programma. Het omvat vier peilers: Erasmus in het hoger onderwijs, Leonardo da Vinci in het beroepsonderwijs en de beroepsopleiding, Comenius in het schoolonderwijs en Grundtvig in de volwasseneneducatie.

België heeft, gezien zijn federale structuur, drie agentschappen voor 'Een leven lang leren'. Het Vlaams agentschap kreeg de naam EPOS mee, voor Europese

Programma's voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking. Het agentschap is een samenwerking tussen de drie stichtende leden: het departement onderwijs, de VDAB en Syntra Vlaanderen. Ook het Nationaal Europass Centrum maakt deel uit van EPOS vzw.

De rol van nationale autoriteit wordt in Vlaanderen opgenomen door het ministerie van Onderwijs en Vorming, dat de inhoudelijke en financiële werking van EPOS op lokaal niveau controleert. Op het Europese vlak rapporteert EPOS aan de Europese Commissie, meer bepaald het Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur. Binnen de Commissie neemt EACEA (het Uitvoerend Agentschap voor Onderwijs en Cultuur) het beheer van de gecentraliseerde acties op zich, bijvoorbeeld voor de multilaterale partnerschappen en netwerken van Erasmus.

Het EPOS-team

'EEN LEVEN LANG LEREN'-PROGRAMMA 2007-2013

Comenius

schoolonderwijs

Erasmus

hoger onderwijs

Leonardo da Vinci

beroepsonderwijs en
-opleiding

Grundtvig

volwasseneneducatie

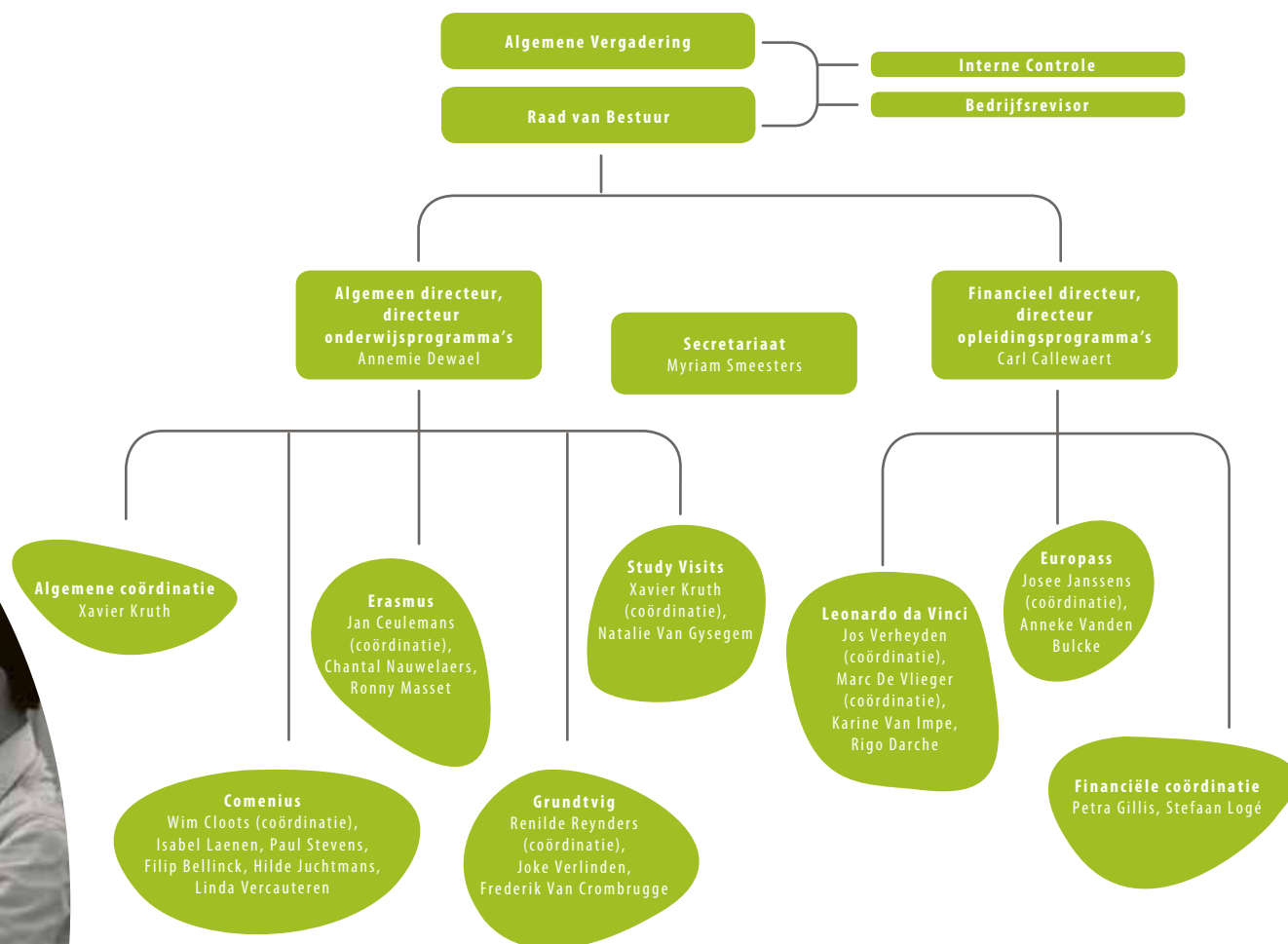
Transversale programma's

Gecentraliseerd programma rond beleidssamenwerking en –
vernieuwing, taalonderwijs, ICT en verspreiding en benutting
van projectresultaten

Jean Monnet programma

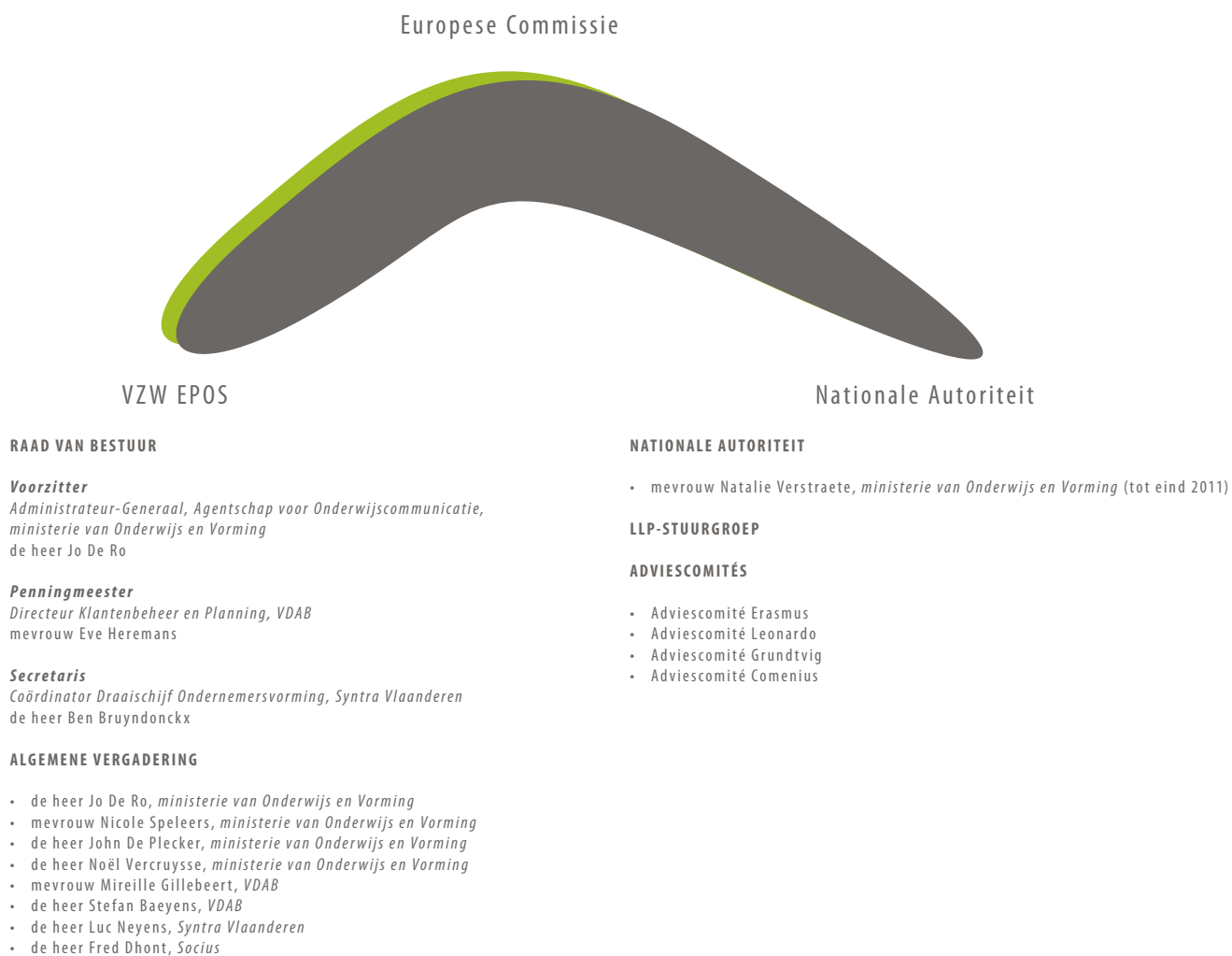
Gecentraliseerd programma dat onderwijs, onderzoek en reflectie
over de Europese integratie stimuleert in het hoger onderwijs

EPOS team 2011

De verschillende actoren van het LLP-programma

Het 'Een leven lang leren'-programma is een initiatief van de Europese Commissie. De uitvoering van het programma wordt in Vlaanderen uitbesteed aan EPOS vzw. Binnen de vzw zijn de drie stichtende partners vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering. EPOS sluit elke jaar een contract af met de Europese Commissie (met het Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur), en maakt een werkplan op dat goedgekeurd moet worden door de Nationale Autoriteit (hier ingevuld door het Vlaams ministerie voor Onderwijs en Vorming). Deze autoriteit wordt daarin bijgestaan door een stuurgroep en door adviescomités voor de vier sectorale programma's.

HET COMENIUS-PROGRAMMA IS ER VOOR DE SCHOLEN: HET KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS, ALLE VORMEN VAN HET SECUNDAIR ONDERWIJS (ASO, TSO, (D)BSO EN KSO), HET BUITENGEWOON ONDERWIJS (BASIS- EN SECUNDAIR) EN DE OPLEIDING EN NASCHOLING VAN LEERKRACHTEN. COMENIUS WIL BIJDRAGEN AAN HET VERSTERKEN VAN DE EUROPESE DIMENSIE IN EN DE KWALITEITSVERBETERING VAN HET SCHOOLONDERWIJS, ONDER ANDERE DOOR INTERNATIONALE MOBILITEIT VAN LEERLINGEN EN LEERKRACHTEN EN DOOR MIDDEL VAN EUROPESE PARTNERSCHAPPEN TUSSEN SCHOLEN.

Individuele Leerlingenmobiliteit

Via de 'Projecten Individuele Leerlingenmobiliteit' - kortweg IPM - kunnen scholen één of enkele leerlingen (vanaf 14 jaar) uitzenden naar hun partnerscho(o)l(en) in een lopend of recent geëindigd schoolpartnerschap, en dit van 3 maand tot een volledig schooljaar. Een soort 'Erasmus junior', zeg maar. De zendende school duidt een contactleerkracht aan en maakt een 'leerovereenkomst' op in samenspraak met de leerling, zijn/haar ouders en de ontvangende school. De ontvangende school zorgt voor een gastgezin en duidt een mentor aan. Het Nationaal Agentschap voorziet pre-departure en on-arrival trainingen. Qua financiering wordt een budget voorzien voor de zendende school en voor de gastschool en uiteraard een beurs voor de leerling.

In 2011 deed Vlaanderen voor het eerst mee aan deze nieuwe actie. Van de 7 scholen die eind 2010 een aanvraag indienden, startten er uiteindelijk 5 een IPM-project. In het najaar van 2011 vertrokken 14 leerlingen naar Italië, Spanje,

Denemarken en Frankrijk. Uit Spanje, Italië en Frankrijk kwamen 8 leerlingen naar Vlaanderen (waarvan 2 pas begin 2012).

In opdracht van EPOS zorgde AFS Vlaanderen voor een grondige pre-departure training voor onze leerlingen, met veel aandacht voor intercultureel leren, het leven in een gastgezin, veiligheid en verzekeringen, enzovoort. Hun 'contactleerkracht' in hun eigen school kon rekenen op informatie vanwege EPOS over de administratieve en financiële kant van de uitwisselingen en over het opmaken van de 'leerovereenkomst'. Het erkennen van de uitwisseling als deel van de 'gewone' opleiding is immers uiterst belangrijk!

Voor de buitenlandse leerlingen in Vlaanderen en hun mentor (begeleidende leerkracht) in hun gastschool, was er een 2-daagse on-arrival training, ook gegeven door AFS Vlaanderen, die voortbouwde op de training die de leerlingen in eigen land kregen voor hun vertrek.

In 2011 bereidde EPOS ook de tweede indieningsronde (2012) voor, waarin alle LLP-landen meededen met uitzondering van Duitsland, het Verenigd Koninkrijk,

"Dankzij Comenius hebben wij de mogelijkheid gekregen om op een leuke en leerrijke manier kennis te maken met verschillende culturen en een variatie aan lesgeven, en om op een speelse manier aan kinderen een meerwaarde mee te geven."

Debbie De Gruyter - Stedelijke Basisschool Polderstad, Hoboken

Ierland en Cyprus (die jammer genoeg ook in 2013 niet zullen deelnemen). We konden rekenen op de 'pionierscholen' voor een authentieke getuigenis over hun ervaringen, en mede dankzij hun overtuigingskracht dienden 10 scholen een IPM-aanvraag in (waarvan 7 'nieuwkomers' binnen IPM). Zij willen samen een 40-tal leerlingen uitsturen en een 30-tal buitenlandse leerlingen ontvangen. Het budget voor de beurzen in 2012 bedraagt bijna € 65.000 (in 2011 werd ongeveer € 30.000 toegekend).

“Ons project toont hoe kleuters elkaar begrijpen zonder elkaar te verstaan, hoe open ze staan voor andere culturen, hoe onbevooroordeeld en onbevangen tegenover andere kleuters. Hoe makkelijk ze omgaan met chat-sessies of videoconferenties. Hoe snel ze zich verwonderen en hoe hard ze bewonderen. Het is zalig om als leerkracht die kans te krijgen!”

Marc Moeyaert - Sint-Jansschool, Knokke-Heist

Partnerschappen tussen scholen

Comenius Schoolpartnerschappen willen de Europese dimensie in het onderwijs versterken door een internationale samenwerking tussen scholen, leerkrachten en leerlingen.

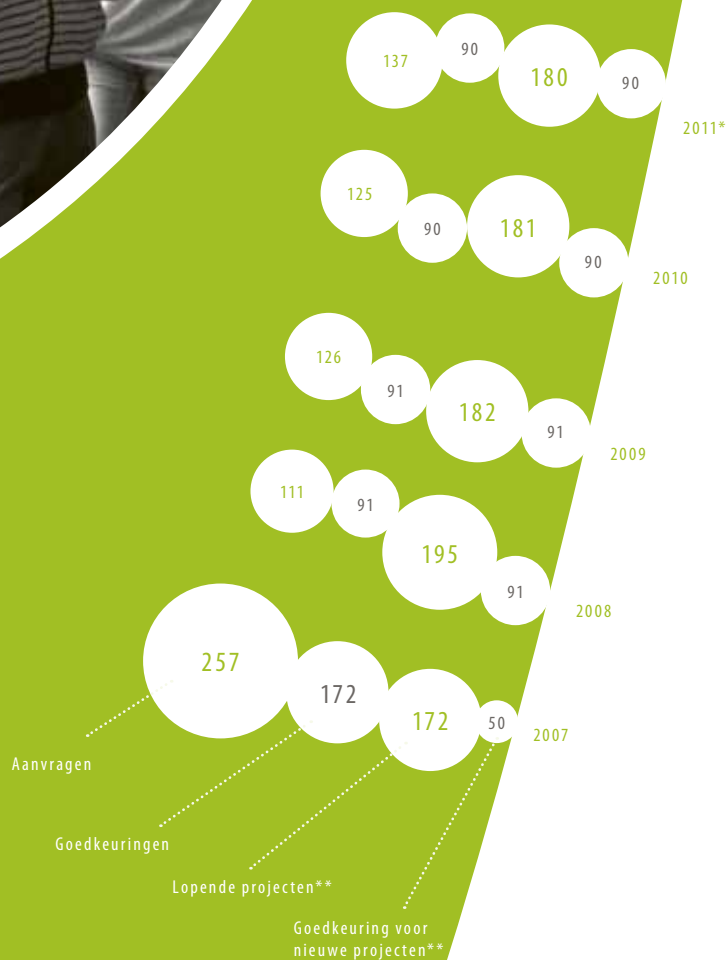
In de multilaterale schoolpartnerschappen werken minimum 3 scholen uit verschillende landen gedurende 2 jaar samen. Bij de meeste van deze projecten staat de actieve betrokkenheid van en de internationale samenwerking tussen de leerlingen centraal. Andere projecten focussen op aspecten van school- en/of pedagogisch beleid en op de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen leerkrachten, directies en administratief personeel. In beide gevallen zijn vooral leerkrachten en directie op internationaal vlak mobiel. Aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door het Nationaal Agentschap van de school die het partnerschap coördineert.

In de bilaterale schoolpartnerschappen werken 2 scholen uit

Evolutie aangevraagde/goedgekeurde schoolpartnerschappen 2007-2011

(*) Gegevens beschikbaar op 1/4/2012

(**) In 2007 werden er, naast aanvragen voor nieuwe projecten, ook nog aanvragen voor verlengingen ingediend en goedgekeurd. Vanaf 2008 niet meer, vandaar de afname van het aantal aanvragen en goedkeuringen. Een bijkomende vergelijking tussen het aantal lopende projecten en het aantal goedkeuringen voor nieuwe projecten (dus exclusief de verlengingen) geeft een vollediger en correcter beeld.

verschillende landen gedurende 2 jaar samen. Om de interesse in en de kennis van andere talen bij de leerlingen te stimuleren, laat men hen internationaal samenwerken rond een gemeenschappelijk thema. Praktisch gebeurt dit via klassenuitwisselingen. Ook deze aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door het Nationaal Agentschap van de coördinerende school.

Het aantal aanvragen nam in 2011 met zo'n 10% toe: 125 voor multilaterale schoolpartnerschappen tegenover 116 in 2010, 12 voor bilaterale schoolpartnerschappen tegenover 9. Dat betekent 137 tegenover 125 in totaal. Spectaculaire verschuivingen in het aandeel van de verschillende onderwijstypes waren er niet. Wel herstelde het aandeel van het basisonderwijs en vooral van het buitengewoon basisonderwijs zich volledig.

De aangevraagde budgetten stegen sneller dan de beschikbare. Daardoor bleef het aantal goedgekeurde aanvragen min of meer gelijk: 90 in 2011 (84 multilaterale, 6 bilaterale), 90 in 2010 (87 multilaterale, 3 bilaterale) en 91 in 2009 (86 multilaterale, 5 bilaterale). Het slaagpercentage voor aanvragen bleek wat gedaald maar bleef heel behoorlijk (66%).

De verschuivingen in het aandeel van de verschillende onderwijstypes kwamen overeen met die bij de aanvragen. Het aandeel van het basisonderwijs herstelde zich (weer naar 40%, tegenover 60% in het secundair onderwijs) en dat was nog meer het geval voor het buitengewoon basisonderwijs (van 1 project of 1% in 2010 naar 8 projecten of 9% in 2011). De prioritaire doelgroepen bleven goed en stabiel vertegenwoordigd: 15% voor zowel het kleuteronderwijs als het buitengewoon onderwijs en 30% voor het TSO/BSO.

Evolutie goedgekeurde schoolpartnerschappen 2007-2011, volgens projecttype en onderwijsniveau

Comenius Schoolpartnerschappen	2007	2008	2009	2010	2011*
Basisonderwijs Multilaterale	68	29	35	31	37
Secundair onderwijs Multilaterale	99	58	51	56	47
Secundair onderwijs Bilaterale	5	4	5	3	6

(*) Gegevens beschikbaar op 1/4/2012

De meest gekozen projectthema's bleven ongeveer dezelfde als in het verleden: 'Nieuwe technologieën en ICT', 'Kunst en cultuur', 'Europees burgerschap' en 'Vreemde talen'.

Qua financiering tenslotte, werd aan de 90 goedgekeurde schoolpartnerschappen een totaal budget toegekend van € 1.670.000 (tegenover € 1.547.000 in 2010).

Partnerschappen tussen onderwijsoverheden

Sinds 2009 kunnen aanvragen ingediend worden voor de Regio Partnerschappen. Via deze actie is het voor lokale en regionale onderwijsoverheden mogelijk om 2 jaar projectmatig samen te werken met een gelijkaardige instantie in een ander land. In Vlaanderen gaat het daarbij concreet over onderwijsdiensten van steden, gemeentes, provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Dit in hun rol van onderwijsoverheid, niet in die van inrichtende macht. Elk van beide instanties (want het gaat om een bilateraal project) betreft minstens één school en één andere relevante lokale organisatie (een sportclub, oudervereniging,

lerarenopleiding...) bij het project. Net zoals bij de schoolpartnerschappen wordt een aanvraag inhoudelijk beoordeeld door het Nationaal Agentschap van de coördinerende organisatie.

In 2011 ontving EPOS 7 aanvragen (4 in 2010, 2 in 2009) waarvan er 4 werden goedgekeurd (3 in 2010, 1 in 2009) en waaraan een budget werd toegekend van in totaal ongeveer € 166.000 (€ 126.000 in 2010, € 45.000 in 2009).

“Dankzij Comenius heb ik mijn eigen vensters naar Europa opengezet. Ik heb leerkrachten van onder de kerktoeren weggehaald en samen hebben wij kunnen werken aan een brede visie op ons onderwijs binnen Europa. We hebben parels van mensen ontmoet die ons hebben laten reflecteren over onze dagdagelijkse activiteiten. We hebben delen van Europa gezien waar we nooit naartoe zouden gaan. Comenius heeft ons geleerd wat gastvrijheid tussen verschillende volkeren betekent en bovenal: wat vriendschap écht is.”

Rudy de Jonge — *Vrije Basisschool De Smalle, Brugge*

Goedgekeurde schoolpartnerschappen volgens onderwijstype: vergelijking 2001-2006 (SOCRATES II) vs. 2007-2011 (LLP)

	2001-2006 (SOCRATES II)	2007 (LLP)	2008 (LLP)	2009 (LLP)	2010	2011*
Kleuteronderwijs	18 (1%)	1 (1%)	2 (2%)	13 (14%)	4 (4%)	14 (16%)
Lager onderwijs	409 (34%)	59 (34%)	25 (27%)	12 (13%)	27 (30%)	15 (17%)
Buitengewoon basisonderwijs	59 (5%)	8 (5%)	2 (2%)	10 (11%)	0 (0%)	8 (9%)
Subtotaal basisonderwijs	486 (40%)	68 (40%)	29 (32%)	35 (38%)	31 (34%)	37 (42%)
ASO	374 (31%)	50 (29%)	27 (30%)	24 (26%)	26 (29%)	22 (24%)
TSO/BSO	246 (20%)	40 (23%)	28 (31%)	27 (30%)	26 (29%)	27 (30%)
Buitengewoon secundair onderwijs	113 (9%)	14 (8%)	7 (8%)	5 (5%)	7 (8%)	4 (4%)
Subtotaal secundair onderwijs	733 (60%)	104 (60%)	62 (68%)	56 (62%)	59 (66%)	53 (58%)
Algemeen totaal	1219	172	91	91	90	90

(*) Toestand 1/4/2012

Vorbereidende bezoeken en contactseminaries

Scholen of andere organisaties kunnen een Comenius-beurs (van maximum € 1.500) aanvragen om met 1 of 2 vertegenwoordigers een bezoek te brengen aan een potentiële partnerorganisatie in het buitenland. Tijdens een voorbereidend bezoek wordt de haalbaarheid van een gezamenlijk Comenius-project onderzocht en kan een degelijk projectvoorstel worden uitgewerkt.

Een contactseminarie wordt doorgaans georganiseerd door een Nationaal LLP-Agentschap en is een variant van een voorbereidend bezoek. Vertegenwoordigers van scholen en organisaties uit verschillende landen komen er samen en krijgen informatie over Comenius. Ze worden ondersteund bij het vinden van projectpartners en begeleid bij de opmaak van een degelijk projectvoorstel. Deelname aan een contactseminarie is de ideale opstap voor scholen of organisaties die voor het eerst met Comenius kennismaken. Een Comenius-beurs dekt de reis-, verblijfs- en inschrijvingskosten van de deelnemers.

EPOS organiseert zelf ook Comenius-contactseminaries, doorgaans 2 per jaar. Gewoonlijk schrijven zich een 40-tal deelnemers in, waarvan ruim 30 uit het buitenland. Ook in 2011 werden er 2 georganiseerd: één voor het kleuter- en lager onderwijs in Brugge, één voor het buitengewoon onderwijs in Alden Biesen. Beide seminars waren erg succesvol, met elk een 50-tal deelnemers. In Alden Biesen waren 8 Vlaamse scholen vertegenwoordigd, in Brugge 6.

In 2011 organiseerden de andere Nationale Agentschappen jammer genoeg bijzonder weinig contactseminaries en dit had gevolgen voor het

aantal goedgekeurde aanvragen: in 2011 namen slechts 4 Vlaamse scholen/organisaties deel aan een contactseminarie in het buitenland (tegenover 29 in 2010). Er waren gelukkig wél meer voorbereidende bezoeken: 30 in 2011 tegenover 21 in 2010.

Qua financiering werd een beroep gedaan op zowel Europese middelen als cofinanciering vanwege de Vlaamse overheid. In 2011 werd voor voorbereidende bezoeken en deelname aan contactseminaries in het buitenland een budget toegekend van ongeveer € 34.000 (€ 10.000 aan Vlaamse cofinanciering, € 24.000 aan Europese middelen).

Vorbereidende bezoeken en contactseminaries 2007-2011

	2007			2008			2009			2010			2011 *		
	VB ¹	CS ²	Totaal	VB	CS	Totaal	VB	CS	Totaal	VB	CS	Totaal	PV	CS	Totaal
Aanvragen	32	92	124	25	97	122	43	51	94	26	66	92	39	26	65
Goedgekeuringen	30	45	75	23	44	67	38	31	69	21	45	66	30	18	48

(*) Gegevens beschikbaar op 1/4/2012

(¹) Voorbereidend Bezoek

(²) Contact Seminarie

Evolutie goedgekeurde voorbereidende bezoeken/ contactseminaries volgens onderwijstype 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011 *
Kleuter	0	19	4	11	4
Lager	23	13	23	10	10
Buitengewoon basis	0	8	4	9	2
Algemeen secundair	21	18	13	7	12
Technisch en beroeps secundair	27	6	22	20	10
Buitengewoon secundair	4	3	3	4	8
Onderwijsverheden (voor Regiopartnerschappen)	0	0	3	5	2
Totaal	75	67	72	66	48

(*) Gegevens beschikbaar op 1/4/2012

Nascholingsbeurzen voor personeel in het schoolonderwijs en in de lerarenopleiding

Via Comenius kunnen leerkrachten, directeurs, inspecteurs, pedagogische begeleiders, administratief en ander personeel een beurs krijgen om zich te herbronnen, te verdiepen, te bekwamen in hun job. Dit kan door deelname aan een internationale nascholingscursus, het volgen van een collega in het buitenland (job shadowing) of deelname aan een internationale conferentie over diverse aspecten van het schoolonderwijs. Zulke nascholingen hebben een grote invloed op de deelnemers. Zij vertonen achteraf een grotere interesse voor en openheid naar andere landen en culturen, en geven blijk van een verhoogde motivatie om te onderwijzen en op te leiden. Bovendien leggen ze persoonlijke contacten met mensen uit organisaties in andere landen, verwerven een grotere kennis in het vakgebied, krijgen meer inzicht in de eigen onderwijs- en werkmethodes,...

Na de spectaculaire stijging in de beginjaren van het LLP, lijken de resultaten voor deze actie zich wat te stabiliseren, met 201 aanvragen in 2011 (205 in 2010, 197 in 2009) en 137 goedkeuringen (130 in 2010, 140 in 2009). Of dit inderdaad zo is, zal uiteraard pas blijken in 2012 en 2013.

Evolutie aangevraagde/goedgekeurde nascholingsbeurzen 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011*
Aanvragen	144	143	197	207	201
Goedkeuringen	91	116	140	140	137

(*) Gegevens beschikbaar op 1/4/2012

Wat het type van nascholing betreft, blijven de meeste deelnemers kiezen voor een formele cursus; de deelnemers aan een internationale conferentie en vooral aan job shadowing blijven eerder een uitzondering. De meest gekozen thema's blijven 'Vreemde talen', 'ICT' en 'Pedagogie'. Veel deelnemers (40%) zijn leerkrachten in het gewoon basis- of secundair onderwijs maar ook directeurs, opleiders en nascholvers van leerkrachten en leerkrachten in het buitengewoon onderwijs doen mee. Zeker de docenten in de initiële lerarenopleiding zijn (met ruim 30%) goed vertegenwoordigd.

De 137 goedgekeurde aanvragen kregen samen een budget toegekend van € 276.000 (tegenover € 260.000 in 2010).

“De coach was heel gemotiveerd, stipt en voortdurend bezig met de lesactiviteiten. Hij kende zijn vak zeer goed en de lessen waren heel goed voorbereid. Het e-learningplatform is heel goed opgebouwd en we konden het dag per dag beter leren kennen.”

Ingried Strubbe - nam deel aan de nascholingscursus “Go e-Learning”

“Dankij Comenius hebben we onze school op de kaart van het Europees onderwijslandschap kunnen zetten. De Comenius-projecten hebben bijgedragen tot een verhoging van ons relativeringsvermogen, een verbetering van elkaars onderwijssysteem, een grotere waardering vanuit de bedrijfswereld, een uitgebreidere talenkennis en een verschuiving van standaardtechnologie naar hightech ontwikkeling van een eindproduct, en dat dankzij een dynamisch en duurzaam partnerschap.”

Peter Evens - Gemeentelijke Secundaire School Munsterbilzen

Comenius Assistenten en gastscholen voor Comenius Assistenten

Via deze actie kunnen toekomstige leerkrachten een beurs krijgen om voor een periode van minimum 3 maand tot maximum een volledig schooljaar stage te lopen in een school in het buitenland. Als Comenius Assistent geven ze les en begeleiden ze leerlingen bij projectwerk en extra-murosactiviteiten. Ze laten leerkrachten, leerlingen en ouders van hun gastschool als het ware ‘proeven’ van hun eigen land en cultuur. Scholen kunnen op hun beurt een aanvraag indienen om een Comenius Assistent te ontvangen.

In 2011 ontving EPOS 74 aanvragen van kandidaat-assistenten (60 in 2010) en 18 van kandidaat-gastscholen (19 in 2010). Uiteindelijk zonden we 35 Comenius Assistenten uit (34 in 2010) en ontvingen we 16 buitenlandse Comenius Assistenten (15 in 2010).

Onze 35 Comenius Assistenten kregen samen een budget aan beurzen toegekend van bijna € 210.000 (ongeveer even veel als in 2010 en 2009). Het budgetaandeel van deze actie zou in de toekomst eerder moeten dalen dan toenemen (van rond de 12% tegenwoordig naar de door de Europese Commissie gesuggereerde 5%). Een daling van het aantal goedgekeurde assistentschappen ligt dus in de lijn van de verwachtingen. Er is echter eerder sprake van een stabilisatie.

Evolutie Gastscholen voor Comenius Assistenten 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011*
Aanvragen	21	19	21	19	18
Effectief ontvangen assistenten	14	8	15	15	16

(*) Toestand 1/4/2012

Evolutie aangevraagde/goedgekeurde beurzen voor Comenius Assistenten 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011*
Aanvragen	68	61	66	60	74
Goedkeuringen	43	34	35	34	35

(*) Toestand 1/4/2012

HET ERASMUS-PROGRAMMA WERD IN 1987 GELANCEERD EN IS HET VLAGGENSCHIP VAN DE EUROPESE ONDERWIJS- EN OPLEIDINGSPROGRAMMA'S VOOR MOBILITEIT EN SAMENWERKING BINNEN HET HOGER ONDERWIJS IN EUROPA. DE VERSCHILLENDE ACTIES VAN DIT PROGRAMMA BIEDEN NIET ALLEEN MOGELIJKHEDEN VOOR STUDENTEN DIE IN HET BUITENLAND WILLEN STUDEREN OF EEN STAGE DOEN, MAAR OOK VOOR ONDERWIJZEND EN ANDER PERSONEEL, ZELFS UIT BEDRIJVEN, DIE IN HET BUITENLAND COLLEGE WILLEN GEVEN EN VOOR PERSONEEL UIT HET HOGER ONDERWIJS DAT IN HET BUITENLAND EEN OPLEIDING WIL VOLGEN. BOVENDIEN ONDERSTEUNT HET PROGRAMMA OOK DE SAMENWERKING VAN HOGERONDERWIJSINSTELLINGEN VIA INTENSIEVE PROGRAMMA'S, ACADEMISCHE NETWERKEN EN MULTILATERALE PROJECTEN EN HUN INSPANNINGEN VOOR EEN BETERE BAND MET HET BEDRIJFSLEVEN.

Om voor het programma in aanmerking te komen, moet een instelling voor hoger onderwijs over een Erasmus University Charter (EUC) beschikken. Het Erasmus-programma is echter ook toegankelijk voor een breed scala aan andere actoren (bedrijven, sociale partners, onderzoekscentra, enz.), zoals bepaald in artikel 20 van het besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het programma 'Een leven lang leren'. Deze actoren hoeven geen Erasmus University Charter aan te vragen om stages voor studenten te organiseren of om aan multilaterale projecten, netwerken of flankerende maatregelen deel te nemen.

1. Mobiliteit van studenten en personeel

Resultaten van de selectieronde 2010-2011

In 2011 heeft het Nationaal Agentschap 30 aanvragen ontvangen en werden 30 contracten voor mobiliteit (studentenmobiliteit, stafmobiliteit en organisatie van mobiliteit) gesloten. Het totaal beschikbare budget bedroeg € 7.199.150.

a) Studentenmobiliteit

Erasmus-studenten kunnen gedurende een periode van drie tot twaalf maanden naar het buitenland gaan om er te studeren of een stage te doen in een bedrijf of organisatie. Na afloop van hun buitenlandse studies of stage krijgen de Erasmus-studenten een erkenning van de behaalde studiepunten (credits).

Resultaten voor het academiejaar 2010-2011

Terwijl er vorig jaar nog een evenwicht was tussen uitgaande en inkomende Erasmus-studentenmobiliteit, waren er in 2010/2011 meer uitgaande studenten (3.907) dan inkomende studenten (3.656). De **uitgaande studentenmobiliteit** is in 2010/2011 met bijna 11% gegroeid. Er waren 3.265 studenten die mobiel waren voor studiedoeleinden (SMS) en 642 voor stagedoeleinden (SMP). Ramingen geven aan dat er 4.118 uitgaande studenten zullen zijn tijdens het academiejaar 2011/2012. De definitieve cijfers zullen begin 2013 bekend zijn.

Er waren weinig of geen verschuivingen in de patronen betreffende populaire bestemmingslanden. De studentenmobiliteit voor studiedoeleinden (SMS) ging vooral naar zuiderse landen. De studentenmobiliteit voor stages (SMP) was veel meer gericht op onze buurlanden dan de studentenmobiliteit voor studies (SMS).

Net zoals in 2009/2010, waren de populairste studiegebieden voor Erasmus de studies Sociale Wetenschappen, Handelswetenschappen en Rechten. Bij de

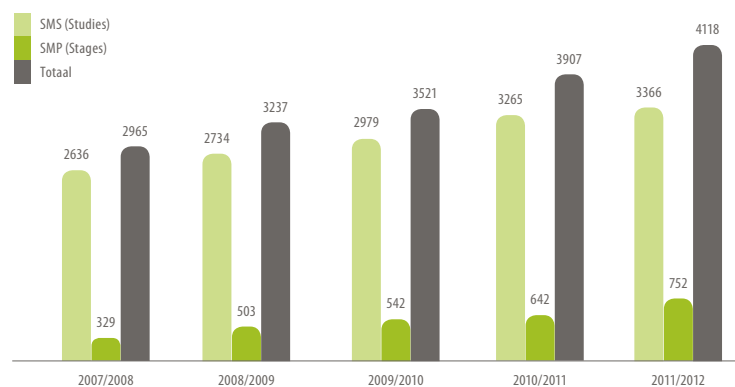
Inkomende Erasmus-studenten

	Thuisland	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
EU-landen	Bulgarije	55	66	59	68
	Cyprus	2	16	25	15
	Denemarken	23	25	27	27
	Duitsland	207	201	197	204
	Estland	11	3	22	19
	Finland	83	111	116	119
	Frankrijk	205	232	229	210
	Griekenland	70	96	88	99
	Hongarije	150	144	160	154
	Ierland	26	19	30	26
	Italië	235	287	294	335
	Letland	57	66	45	46
	Litouwen	103	83	75	90
	Luxemburg	0	1	0	0
	Malta	6	13	28	9
	Nederland	145	192	153	200
	Oostenrijk	41	55	48	63
	Polen	429	340	301	309
	Portugal	117	127	127	110
	Roemenië	78	73	53	70
	Slovenië	22	39	29	36
	Slowakije	63	81	61	62
	Spanje	661	750	825	885
	Tsjechië	126	145	147	152
	Verenigd Koninkrijk	63	68	94	68
	Zweden	48	31	44	43
Niet EU-landen	IJsland	6	1	2	5
	Kroatië			5	4
	Liechtenstein	1	3	0	4
	Noorwegen	13	48	28	17
	Turkije	214	166	202	207
Totaal		3.260	3.482	3.514	3.656

stages was er wel een belangrijke wijziging inzake de populairste studiegebieden: Landbouw, Bosbouw en Visserij stonden op de eerste plaats terwijl dit in 2009/2010 nog de vijfde plaats was.

In 2010/2011 waren twee van de drie **inkomende Erasmus-studenten** afkomstig uit 7 landen: Spanje (24%), Italië (9%), Polen (8,5%), Frankrijk (6%), Duitsland (5,5%), Turkije (5,5%) en Nederland (5,5%).

Groei Erasmus-studentenmobiliteit sinds 2007/2008

(*) SMS: Studentenmobiliteit voor studietoelagen / SMP: Studentenmobiliteit voor stages / SM: Studentenmobiliteit

b) Personeelsmobiliteit

Naast studentenmobiliteit voor studie- of stagedoeleinden, stimuleert het Erasmus-programma ook verschillende vormen van personeelsmobiliteit:

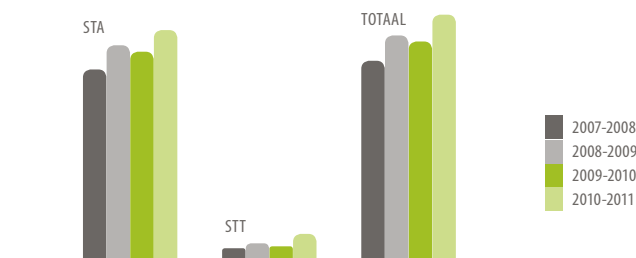
- onderwijsopdrachten voor onderwijzend personeel van instellingen voor hoger onderwijs en gastpersoneel uit ondernemingen (STA)
- opleiding voor personeel van instellingen voor hoger onderwijs in ondernemingen en instellingen voor hoger onderwijs (STT)

Resultaten voor het academiejaar 2010-2011

In 2010/2011 is het aantal onderwijsopdrachten voor onderwijzend personeel (STA) met 8% gestegen in vergelijking met 2009/2010

Het aantal mobiliteiten voor opleiding (STT) is in 2010/2011 met 102% gestegen ten opzichte van 2009/2010.

Personeelsmobiliteit per academiejaar

	STA	STT	Totaal
2007-2008	716	29	745
2008-2009	797	45	842
2009-2010	777	44	821
2010-2011	839	89	928

STA: mobiliteit van personeel voor onderwijsopdrachten / STT: mobiliteit van personeel voor opleidingen

2. De 50.000ste Erasmus-student(e)

Vlaanderen doet mee aan het Erasmus-programma sinds het begin van het programma in 1987/1988. In de loop van het academiejaar 2010/2011 is de 50.000ste student vanuit een Vlaamse instelling voor hoger onderwijs op Erasmus-mobiliteit vertrokken. Om deze 50.000ste student symbolisch in de kijker te plaatsen, heeft EPOS een wedstrijd georganiseerd. Alle studenten die tijdens het academiejaar 2010/2011 op Erasmus waren geweest, konden deelnemen door hun Erasmus-ervaring in woord en beeld weer tot leven te brengen. Er waren twee categorieën: studentenmobiliteit voor studies en studentenmobiliteit voor stages, die elk een winnaar hebben opgeleverd.

Het juryrapport

Het was moeilijk kiezen voor de jury. Een constante in al die verhalen is het enthousiasme en de gedrevenheid waarmee alle studenten vertrekken: "Erasmus: gewoon doen" kan je lezen in veel verhalen.

Taalperikelen zijn er overal (geen Erasmus-uitwisseling met Nederland onder de inzendingen) en de jury had ook bewondering voor een student die niet enkel de uitdaging van een moeilijke nieuwe taal aanging, maar ook van een ander schrift (Bulgaars).

Er waren creatieve uiteenzettingen over hoe je je aanpast aan het leven op een andere campus, aan de studentenadministratie, het wonen en het eten. 'Komen eten' was nooit veraf in de verhalen.

Een Erasmus-verblijf doet je op een heel andere manier kijken naar je eigen universiteit/hogeschool, naar je docenten en het curriculum. Is het daar zwaarder of makkelijker, zijn de cursussen boeiender of saaier, zijn de docenten toegankelijker? Het werd allemaal beschreven en neergeschreven, soms met de traantjes van de eerste dagen, vaak ook met heimwee. Gelukkig was er Skype.

Wat duidelijk naar voren kwam was dat een Erasmus-student over een grote

dosis flexibiliteit moet beschikken, zowel in zijn persoonlijk en sociaal leven als op studiegebied. Soms is het echt niet wat je gehoopt of verwacht had, maar wordt het in the end toch een ervaring die je studie en leven met 180° op zijn kop zet.

En dan zijn er de vrienden: Erasmus-vriendschappen worden voor het leven gesloten. Vrienden maak je er sowieso. Soms is het moeilijk in het begin: slechte opvang bij de andere universiteit, geen kot, moeilijkheden om je lessenpakket samen te stellen. Soms is het prima georganiseerd door de zusteruniversiteit en heb je in één week je logies gevonden, je lessenpakket samengesteld, ken je de nieuwe campus op je duimpje en heb je al 50 Erasmus-vrienden.

Gevleugelde uitspraken

“De beste bagage die ik ooit in mijn rugzak zal meekrijgen”.

“Op Erasmus is iedereen net iets verdraagzamer”.

De laureaten

Kassiopeia Devriendt

Het bekroonde stageverhaal is het verhaal van een biologiestudente van de Universiteit Antwerpen die een stage heeft gedaan in het Mammal Research Institute in oostelijk Polen. Haar verhaal leest als een safaritocht, maar dan niet op zoek naar Koning Leeuw maar wel naar de elandenstier in een laagveengebied in het oosten van Polen (Biebrza National Park). De elandenstier vind je niet alleen met kompas en gps, maar vooral door te zoeken naar verse slaapplekken en verteerde maaltijden. “Heftige en onbegrensde natuurervaringen”, zo beschreef de laureaat haar stage. Ze kwam terug met een tastbare en doorleefde kennis van het belang van goed functionerende ecosystemen. Op persoonlijk gebied betekende deze stage een kennismaken met het harde leven van EU-inwoners in oostelijk Polen.

© EPOS (links: Kassiopeia Devriendt; rechts: Marieke Vanderschaeghe)

Marieke Vanderschaeghe

Met een vlotte schrijfstijl maakt de laureaat, studente aan de HOWEST in Kortrijk, ons deelgenoot van haar studieverblijf in Denemarken in Århus. Vijf maanden lang ging ze naar het Skjoldhold Kollegiet en volgde les in ‘The Danish School of Media and Journalism’. Open-minded: zo zou ze terugkeren na haar Erasmus-ervaring. Al stond ze bij aanvang behoorlijk sceptisch tegenover de voordelen van een internationale uitwisseling, na 5 opdrachten en vijf maanden samenwerken met Amerikanen, Canadezen, Nederlanders, Denen, een Nigeriaan, een Australiër, een Litouwer en een Slovaak was ze daar ten volle van overtuigd. Ze heeft er ook leren samenwerken en collega’s leren motiveren. Het eindproject, een documentaire van 10 tot 15 minuten over Europees-Aziatisch Istanbul, was het beste bewijs van het broeder- en zusterschap onder de studenten van de ‘televisieklas’. Ook op persoonlijk vlak klikte het, er is een sterke band gegroeid tussen de studenten onderling. Voor Marieke is niet alleen Europa, maar de hele wereld opengestaan.

3. Intensieve Programma's

Een Intensief Programma (IP) is een kort studieprogramma (twee tot zes weken). Een IP brengt studenten en medewerkers van hoger onderwijsinstellingen van ten minste drie landen bijeen om:

- efficiënt en multinationaal onderwijs te stimuleren met betrekking tot gespecialiseerde thema's die anders niet of slechts bij een zeer beperkt aantal hoger onderwijsinstellingen aan bod kunnen komen
- studenten en docenten in staat te stellen om in multinationale groepen samen te werken en op die manier te profiteren van speciale leer- en lesomstandigheden die in de afzonderlijke instellingen niet beschikbaar zijn, zodat hun blik ten aanzien van het studieonderwerp verruimd wordt
- onderwijzend personeel de mogelijkheid te bieden om met buitenlandse collega's van gedachten te wisselen over vakinhoudelijke kwesties en curriculumontwikkeling, en om nieuwe onderwijsmethodes in een internationale onderwijsomgeving te testen

Resultaten van de selectieronde 2011/2012

In 2011 heeft EPOS 25 aanvragen voor IP's ontvangen en werden 12 contracten gesloten voor een totaal bedrag van € 587.502. Het maximum aantal verwachte deelnemende studenten bedraagt 503 en het aantal deelnemende docenten 137.

Intensieve Programma's 2011

		Naam van de instelling	Projecttitel
RENEWAL	1	Katholieke Hogeschool Kempen	Well, Man
	2	Artveldehogeschool	Intensive Programme on Technological Innovations in Audiology
	3	Artveldehogeschool	Interdisciplinary Programme on Chronic and End-of-Life Care
	4	Artveldehogeschool	Interprofessional Course on Health in a Changing World
	5	KATHO	Social Work and Sustainability
	6	Artesis Hogeschool Antwerpen	Art@muse
	7	HOWEST	New tools for non-formal educators working on Intercultural Learning
NEW	1	Katholieke Hogeschool Kempen	Quality of Food Intake & Social Exclusion
	2	Hogeschool voor Wetenschap en Kunst	Musical Interaction and Learning in Schools and Communities
	3	Karel de Grote Hogeschool	Ecological and Innovative Automotive Solutions
	4	Katholieke Hogeschool Kempen	Positive and Resource Oriented Approaches in Care Towards Elderly
	5	Artesis Hogeschool Antwerpen	Bridging the Gap

Resultaten van de Intensieve Programma's 2010/2011

In 2010/2011 werden 14 intensieve programma's uitgevoerd. Er namen gemiddeld 45 studenten en 13 docenten per IP deel.

IPs 2011 - Aantal per studiegebied en aantal deelnemers

		Participants			
Subject area		Number	Total number of students	Incoming students	Teachers
0	General programmes	0	0	0	0
1	Education	1	43	36	14
1	Humanities and arts	3	42	30	9
3	Social sciences, business and law	5	150	127	50
4	Science, mathematics and computing	4	149	87	36
5	Engineering, manufacturing and construction	0	0	0	0
6	Agriculture and veterinary	0	0	0	0
7	Health and welfare	4	149	113	41
8	Services	0	0	0	0
99	Not known or unspecified	0	0	0	0
Totals		15	533	393	150

4. Erasmus Intensive Language Courses

Eén van de kernactiviteiten in het 'Een leven lang leren'-programma is taal en taalverwerving. Het leren van vreemde talen is vaak één van de motieven die studenten aanhalen om aan het Erasmus-programma deel te nemen.

De Erasmus Intensive Language Courses (EILC's) zijn intensieve voorbereidende taalcursussen in de kleine talen van de landen die deelnemen aan het 'Een leven lang leren'-programma. Deze taalcursussen zijn mogelijk voor alle talen, behalve het Engels, Frans, Duits en Spaans. De EILC's duren maximaal 6 weken, worden hoofdzakelijk op beginnersniveau georganiseerd, en gaan hoofdzakelijk door in de zomer en in de winter.

Resultaten van de selectieronde 2011/2012

In 2011 hebben 8 instellingen een aanvraag ingediend bij EPOS en werd een totale financiering van € 209.440 toegekend voor het organiseren van 27 zomercursussen en 7 wintercursussen.

Resultaten van de EILCs 2010/2011

In 2010/2011 werden in Vlaanderen 35 EILC-cursussen georganiseerd: 26 zomercursussen en 9 wintercursussen. Er namen in totaal 534 studenten aan deel: 516 op beginnersniveau en 18 op intermediair niveau. Het aantal deelnemers is gedaald ten opzichte van 2009/2010, maar blijft in Europees perspectief een zeer groot succes.

5. Voorbereidende bezoeken en contactseminaries

Instellingen die hun studenten- en personeelsmobiliteiten willen uitbreiden naar nieuwe partners, een Erasmus Intensief Programma of een aanvraag voor een

gecentraliseerde Erasmus-actie willen voorbereiden, kunnen een subsidie voor een voorbereidend bezoek of contactseminarie aanvragen.

In 2011 werden 5 aanvragen goedgekeurd voor een totaal bedrag van € 5.012.

Erasmus Belgica

In Europa heeft het Erasmus-programma een vaste plaats verworven en is het een standaard geworden voor onder andere studentenmobiliteit. Door de vrij unieke situatie van drie taal- en cultuurgemeenschappen in België is het voor studenten uit Belgische hoger onderwijsinstellingen mogelijk om binnen de landsgrenzen een enigszins vergelijkbare ervaring op te doen. De eerste uitwisselingen binnen Erasmus Belgica zijn van start gegaan in het academiejaar 2004/2005.

In 2011 werd een budget van € 80.000 verdeeld onder 25 aanvragende instellingen voor 190 deelnemende studenten (161 mobiliteiten voor studies en 29 mobiliteiten voor stages).

Erasmus Belgica

HET BELEIDSKADER VAN HET LEONARDO DA VINCI-PROGRAMMA BESTAAT UIT HET KOPENHAGENPROCES DAT STARTTE IN 2002 EN DAT IN DECEMBER 2010 WERD GEACTUALISEERD IN HET COMMUNIQUÉ VAN BRUGGE.

DE NADRUK VAN HET PROCES LIGT VOORNAMELIJK OP HET VERGROTEN VAN DE AANTREKKELIJKHEID, KWALITEIT EN PERFORMANTIE VAN HET BEROEPSONDERWIJS EN DE BEROEPSOPLEIDING, DE VERBETERING VAN TRANSPARANTIE, DE ERKENNING VAN COMPETENTIES EN KWALIFICATIES EN HET VERSTERKEN VAN DE EUROPESE DIMENSIE.

Om dit te realiseren ondersteunt het Leonardo da Vinci-programma de volgende gedecentraliseerde acties, die alle door EPOS vzw beheerd worden:

1. Voorbereidende bezoeken
2. Mobiliteitsprojecten
3. Partnerschapsprojecten
4. Projecten voor transfer van innovatie

Vorbereidende bezoeken

Vlaamse organisaties maken dankbaar gebruik van deze actie om potentiële partners te vinden of om een projectvoorstel uit te werken. Financiering is voorzien voor transport en verblijf.

Net zoals in 2010 kunnen we ook in 2011 een stijging noteren van het aantal toegekende beurzen.

Vorbereidende bezoeken

“Deelname aan dit project heeft geleid tot verrijkende contacten met de departementen Sociaal Werk van de Arteveldehogeschool en van de Karel De Grote Hogeschool. Op die manier werden de educatieve vaardigheden en inzichten van deze hogescholen samengebracht met de dagelijkse praktijk van onze druglijn.

Onze medewerkers werden zich meer bewust van de drie belangrijkste thema's waarop het project heeft gefocust. Het heeft ons aangezet om een frisse kijk te hebben op enkele basisaspecten van ons werk.”

Tom Evenepoel – *De Druglijn*

Mobiliteitsprojecten

Sinds het begin zijn de mobiliteitsprojecten het vlaggenschip van het Leonardo da Vinci-programma. In 2011 formuleerde de Europese Commissie als doelstelling dat 60 % van het gedecentraliseerde budget aan deze actie zou worden besteed. Dit heeft in 2011 vooral een positief effect gehad op de leerlingstages: het toegekende budget ligt 42 % hoger dan in 2010!

De projecten die deelnemers de kans geven een buitenlandse stage (werkplekieren) te realiseren, laten individuen toe hun competenties te versterken. Zowel jongeren uit de initiële beroepsopleiding als afgestudeerden, werkzoekenden en werknemers, opleiders en opleidingsverantwoordelijken kunnen met deze actie ervaring opdoen in het buitenland. Uit de geselecteerde projecten valt duidelijk op te maken dat de aanvragende organisaties minstens evenveel belang hechten aan de technische competenties die kunnen worden verworven als aan de persoonsgebonden en sociale competenties.

“Het was de eerste keer dat ik voor zo'n lange periode ver weg was van mijn familie. Nu weet ik hoe het is om er 'alleen' voor te staan. Ik heb een beter zicht van hoe het er aan toe gaat in een bedrijf. Ik heb meer zelfvertrouwen en ben veel socialer geworden, wat een impact heeft op zowel mijn persoonlijk leven als op mijn professioneel leven.”

Myriam M'Barki – *KA Schaarbeek Evere, deelnemster aan een stageproject in Madeira*

Leonardo mobiliteitsprojecten*

Mobiliteit		2007	2008	2009	2010	2011
IVT	Aantal projecten	34	36	46	39	42
	Aantal beurzen leerlingen	464	541	543	470	684
	Aantal beurzen begeleiders	51	63	60	64	78
	Budget	€ 662.013,-	€ 905.530,-	€ 1.068.031,-	€ 931.764,-	€ 1.327.442,-
PLM	Aantal projecten	16	17	23	22	13
	Aantal beurzen	181	147	151	222	148
	Budget	€ 731.570,-	€ 684.865,-	€ 575.796,-	€ 768.194,-	€ 598.900,-
VETPRO	Aantal projecten	7	8	12	6	7
	Aantal beurzen	50	66	102	48	110
	Budget	€ 60.055,-	€ 98.757,-	€ 187.161,-	€ 84.671,-	€ 204.236,-
Totaal	Aantal projecten	57	61	81	67	62
	Aantal beurzen	746	817	856	804	1020
	Budget	€ 1.453.638,-	€ 1.689.152,-	€ 1.830.988,-	€ 1.784.629,-	€ 2.130.578,-

(*) Op basis van de afgesloten contracten

IVT: Trainees in initial vocation training, PLM: People in the labour market, VETPRO: Vocational Education and Training professionals

“Deze ervaring heeft mijn blik geopend wat betreft grondbeheer en schapenhouderij. Ik zal er zeer veel van kunnen gebruiken in mijn praktijklessen schapenhouderij. Het verruimde ook mijn eigen beeld van de landbouw - wat alleen maar positief kan zijn!”

Annelies Vermeiren -
leerkracht PITO Stabroek, na een stage in IJsland

Het is verheugend vast te stellen dat ook dit jaar weer een aantal nieuwe organisaties zich engageren binnen deze actie en dat ook een aantal trouwe gebruikers nieuwe projecten opzetten voor nieuwe studierichtingen. Bovendien is het aantal toegekende beurzen voor opleiders, leerkrachten en trainers (VETPRO) meer dan verdubbeld. EPOS betreurt daarentegen wel dat er nauwelijks beursaanvragen gebeuren voor jongeren in deeltijds leren.

Partnerschapsprojecten

Partnerschappen beantwoorden duidelijk aan de noden van het Vlaams beroepsopleidingsveld. Het is een laagdrempelig initiatief dat nieuwkomers in Europese samenwerking aantrekt. Dit succes blijkt uit de constante van het aantal aanvragen.

Van de 86 ingediende aanvragen werden er 26 geselecteerd om effectief een partnerschap op te starten. Drie organisaties hebben zich teruggetrokken zodat voor 23 Vlaamse deelnames een contract werd afgesloten. In 1 project voert de Vlaamse organisatie de coördinatie. Ook dit jaar weer zien we een enorme verscheidenheid aan thema's. Enkele voorbeelden:

- een opleidingspakket 'Elektrische fiets' voor fietsherstellers (Syntra West)
- Europese transparantiesystemen in beroepsopleiding (VOKA Oost-Vlaanderen)
- stages in de zorgsector (Vrij Katholiek Onderwijs Opwijk)
- professionele ontwikkeling van dansopleiders (Ultima Vez)
- bio-energieproductie (VVKSO)
- professionele vorming voor het onderzoek van brandoorzaken (Brandweer Gent)
- microcontroller toepassingen in beroepsopleiding (Kogeka 4 Geel)

Leonardo Partnerschapsprojecten 2008-2011*

	Ingediend	Contracten	Budget
2008	33	23	€ 365.000,-
2009	48	29	€ 400.000,-
2010	57	23	€ 346.000,-
2011	86	23	€ 340.000,-

(*) Op basis van de afgesloten contracten

Projecten voor transfer van innovatie

Ondanks het feit dat projecten voor transfer van innovatie een buitenbeentje blijven binnen de gedecentraliseerde acties, mag het belang van dergelijke projecten niet worden onderschat. Duurzame implementatie in de partnerorganisaties en impact op de nationale beroepsonderwijs- en opleidingssystemen blijven kerndoelstellingen. Daarnaast zijn deze projecten een ideaal middel om het Europese beleid inzake 'Vocational Education and Training' te ondersteunen door een bijdrage te leveren aan de Europese prioriteiten die jaarlijks geformuleerd worden.

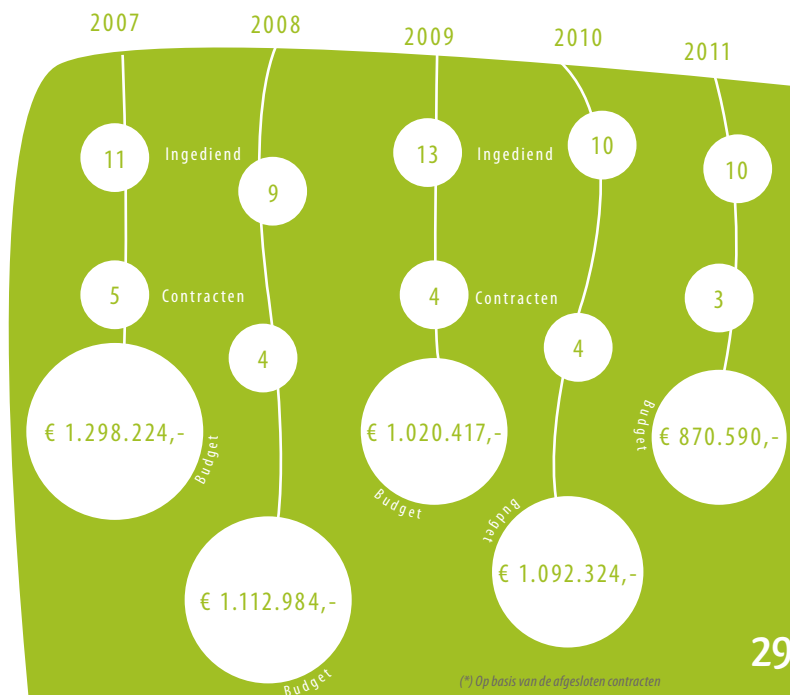
In 2011 werden 3 projecten goedgekeurd:

- Het project 'Contracteranto' (a communication tool for high-risk work environments where non-native speakers are involved) van het Nationaal actiecomité voor Veiligheid en Hygiëne in het Bouwbedrijf ondersteunt de Europese prioriteit 'Encouragement of cooperation between VET and the world of work'.
- Ook het project 'Comp Int!' van de VOKA – Kamer van Koophandel Oost-Vlaanderen levert een bijdrage aan de realisatie van deze prioriteit.

- Het project 'E-TFU (E-mpowering the future)' van de Artesis Hogeschool Antwerpen tenslotte levert een bijdrage aan de realisatie van de Europese prioriteit 'Support to initial and continuous training of VET teachers, trainers, tutors and VET institution managers'.

Deze drie projecten voor transfer van innovatie werden geselecteerd uit de 10 projectvoorstellen die in 2011 ingediend werden. Een vierde projectvoorstel werd op de reservelijst geplaatst.

Projecten voor transfer van innovatie*

GRUNDTVIG WIL EEN TOEGANKELIJKE EN KWALITEITSVOLLE (NON-)FORMELE VOLWASSENENEDUCATIE UITBOUWEN EN ZO DE PARTICIPATIE VAN VOLWASSENEN IN 'EEN LEVEN LANG LEREN' VERGROTEN. DIT GEBEURT VIA FINANCIERING EN ONDERSTEUNING VAN INTERNATIONALE SAMENWERKINGSPROJECTEN EN MOBILITEITSACTIVITEITEN.

HET TOTALE EUROPESE BUDGET VOOR VLAANDEREN WAS € 568.827. DOOR TRANSFERS VAN DE ANDERE PROGRAMMA'S KON ER VIA DE GRUNDTVIG-ACTIES UITEINDELIJK € 600.106 BESTEED WORDEN.

Grundtvig-Leerpartnerschappen

Het doel van de Leerpartnerschappen is de uitwisseling van informatie en ervaring in de volwasseneneducatie te stimuleren tussen organisaties uit minimum 3 landen. Het leerproces dat hieruit ontstaat, vormt de kern van deze internationale samenwerking.

De financiering van de Leerpartnerschappen is afhankelijk van het aantal mobiliteitsactiviteiten (4, 8, 12 of 24) dat elke betrokken organisatie onderneemt tijdens het 2 jaar durende project. Bij 24 mobiliteitsactiviteiten worden er minstens 16 verschillende cursisten bij de mobiliteit betrokken.

In 2011 werden er 61 projectaanvragen ingediend. Opnieuw ontvingen we minder aanvragen uit de formele volwasseneneducatie dan uit de non-formele sector. Het type Leerpartnerschap met 12 mobiliteitsactiviteiten blijft het meest populair, hoewel hun aandeel lichtjes afnam ten voordele van het type met 8 mobiliteitsactiviteiten.

23 aanvragen (37 %) waren van organisaties die totnogtoe niet participeerden in een Grundtvig Leerpartnerschap. Dit is een goed resultaat: het betekent dat we erin slaagden om nieuwe potentiële aanvragers/doelgroepen te motiveren om deel te nemen aan deze actie.

Uiteindelijk konden er 25 Leerpartnerschappen goedgekeurd worden; 15 (60 %) uit de non-formele volwasseneneducatie en 10 (40 %) uit de formele.

Qua thema's is er een enorme diversiteit: 'Inclusie', 'Cultuur', 'Gelijke kansen', 'ICT', 'Methodes om volwassen lerenden te motiveren', 'Pedagogiek en didactiek' ... '(Europees) burgerschap' blijkt echter hét thema in de Leerpartnerschappen van 2011 te zijn; gevolgd door 'Intergenerationeel leren' en 'Vorming voor volwassenen uit kansengroepen'.

De gemiddelde subsidie bedroeg € 15.560 per project per deelnemende Vlaamse instelling. Het totale budget dat we in 2011 spendeerden aan de Leerpartnerschappen was € 389.000 (een lichte stijging ten opzichte van 2010).

Grundtvig: aantal Vlaamse coördinatoren en partners in de goedgekeurde leerpartnerschappen:

	Aantal coördinatoren	Aantal partners
2006-2007	11	22
2007-2008	14	20
2008-2009	2	19
2009-2010	6	20
2010-2011	3	20
2011-2012	4	21

Grundtvig-budget voor leerpartnerschappen:

2007	2008	2009	2010	2011
€ 358.000,-	€ 295.000,-	€ 385.000,-	€ 367.000,-	€ 389.000,-

Contactseminaries en voorbereidende bezoeken

Om organisaties uit de volwasseneneducatie te helpen om de meest geschikte partners te vinden, biedt Grundtvig de mogelijkheid om deel te nemen aan internationale contactseminaries die door Nationale Agentschappen georganiseerd worden. In 2011 deden 14 organisaties hiervoor een aanvraag: 12 konden worden goedgekeurd.

Vindt men tijdens een contactseminarie de juiste partners, dan kan er al gewerkt worden aan het schrijven en bediscussiëren van de aanvraag. Zo'n overleg draagt bij tot de onderlinge verstandhouding en de kwaliteit van het projectvoorstel.

Via Grundtvig kan men ook een beurs krijgen om met vooraf gekende en mogelijke partners samen te komen en een aanvraag voor te bereiden. Dit noemen we een 'Voorbereidend Bezoek'. Er waren 17 aanvragen voor voorbereidende bezoeken, waarvan er 8 werden goedgekeurd.

In het totaal ontvingen we dus 31 aanvragen voor deze acties. Dit betekent een stijging van 63,16 % ten opzichte van vorig jaar. Qua financiering gebruikten we voor beide acties vooral Vlaamse middelen. In 2011 was dit € 18.429,74.

Grundtvig-contactseminaries en voorbereidende bezoeken: aanvragen en goedkeuringen

	Aanvragen	Goedgekeurd
2006-2007	40	29
2007-2008	25	19
2008-2009	28	22
2009-2010	32	26
2010-2011	19	12
2011-2012	31	20

Professionalisering van de actoren uit de volwasseneneducatie

1. Gestructureerde nascholingscursussen in het buitenland

Met deze subactie kunnen directies, leraren/begeleiders, administratief personeel en inspecteurs uit de volwasseneneducatie zich verder bekwamen in hun job door het volgen van internationale cursussen in het buitenland.

Vanaf het begin dat deze mogelijkheid ontstond, was deze actie erg populair in Vlaanderen. Net als de vorige jaren kwam het grootste aantal aanvragen uit de formele volwasseneneducatie en vooral uit de CVO's. Meer dan 90 % van de aanvragers koos voor een activiteit uit de Comenius- & Grundtvig-databank. Dit bewijst dat deze gegevensbank populair en gekend is. Voor ons is dit een aanwijzing om van de kwaliteit van deze databank een blijvend aandachtspunt te maken – ook op Europees vlak.

De gemiddelde beurs bedroeg € 1.547 en het totale budget voor 2011 was € 76.464,56.

Meer dan drie vierde van de begunstigden waren vrouwen die lesgeven in het formele volwasseneneducatie. Het aantal managers of directieleden dat participeert aan deze actie bleef vrij laag – hetzelfde geldt voor administratief of ondersteunend personeel. Samen waren ze goed voor 5 %.

Qua thema's werd er vooral gevraagd naar nascholing op het vlak van 'Vakdidactiek Talenonderwijs', 'Pedagogiek' en 'Didactiek in de volwasseneneducatie en ICT'. De taaldiversiteit bleef beperkt in deze actie: het merendeel van de cursussen werd in het Engels gegeven; slechts enkele in het Frans, Spaans of Italiaans. Meest favoriete bestemmingen in 2011: Italië en Spanje als koplopers, gevolgd door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

Professionalisering van de actoren uit de volwasseneneducatie

	Gestructureerde nascholingscursussen		Bezoeken en uitwisselingen		Totaal	
	Aangevraagd	Goedgekeurd	Aangevraagd	Goedgekeurd	Aangevraagd	Goedgekeurd
2006-2007	19	11	0	0	19	11
2007-2008	58	21	3	2	61	23
2008-2009	85	47	10	5	95	52
2009-2010	84	52	33	20	117	72
2010-2011	124	66	56	27	180	93
2011-2012	99	64	40	26	139	90

Goedgekeurd budget Nascholingen en Bezoeken en uitwisselingen:

2007	2008	2009	2010	2011
€ 27.149,-	€ 70.422,-	€ 90.706,-	€ 132.876,-	€ 126.357,-

Sanne Rijks van CVO KHNB uit Brussel en Shanna Thierens van CVO Temse volgden de cursus 'Motivation et stratégies d'apprentissage' van Cavilam (Centre d'Approches Vivantes des Langues et des Médias) van 10 tot 23 juli 2011 in Vichy – Frankrijk.

Sanne en Shanna: "Het rijk gevulde programma klopte perfect met de inhoud die vooraf beloofd werd. De lessen waren zeer communicatief en interactief; het aangeboden materiaal en de accommodatie erg modern (internet, beamer, projectie...) en uitgebreid. We leerden niet alleen over gedifferentieerde lesactiviteiten, maar ook over webquests, het digitale schoolbord... Verscheidene leerstijlen kwamen aan bod evenals communicatieve benaderingen van leesoefeningen enz. We kregen ook veel tips over vakliteratuur."

Sanne: "De organisatie van de lessen, de huisvesting enz. verliep vlekkeloos; ik ben er erg over te spreken! Ik was aangenaam verrast door de professionele aanpak van alle medewerkers: een dikke 10/10 !"

Shanna: "Wat ik zeer belangrijk vond, naast de lessen, is dat ik er contacten heb kunnen leggen met binnen- en buitenlandse collega's, wat zeer interessant is voor de uitwisseling van materiaal en ideeën in de toekomst. Dat bevordert de internationale samenwerking."

2. Bezoeken en uitwisselingen

Door het deelnemen aan een conferentie, het uitvoeren van een studie, het 'volgen' van een collega (schaduwstage/jobshadowing)... kan men ook heel wat leren en zich 'professionaliseren' in de volwasseneneducatie. Deze non-formele of informele leerwijzen werden sinds 2009 in Grundtvig via een aparte actie aangeboden, namelijk via 'Bezoeken en Uitwisselingen'.

Met slechts 40 aanvragen in 2011 zette de sterke stijging van 2010 zich niet voort. 26 beurzen werden toegekend. Het grootste aantal daarvan ging naar het non-formele volwassenenonderwijs: 65,38%. Het budget bedroeg in 2011 € 26.324,31.

Hans Boone van CVO VSPW uit Gent volgde de conferentie 'Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling' op 9-10/05/2011 in Utrecht.

"Ik vond dit congres vrij uniek in zijn combinatie van het thema 'Huiselijk geweld' met het thema 'Kindermishandeling'. Voor mij ligt de bijkomende waarde vooral in het confronteren van werkwijzen en methodieken (op micro-, meso- en macrovlak) tussen de verschillende landen. Dit biedt inspiratie om ook in onze lespakketten op een systematische wijze een paragraaf/hoofdstuk/oefening op te nemen waardoor we bij cursisten de aandacht vestigen op de internationale dimensie waarmee bepaalde ortho-agogische vraagstukken worden aangepakt.

Binnen onze thuisorganisatie is nog maar op een bescheiden wijze gebruik gemaakt van de Grundtvig-mogelijkheden. Door hier intern over te communiceren (team, leerplatform, interne vorming...) merk ik dat andere mensen meer en meer interesse krijgen om de eigen inzichten te confronteren met internationale visies."

Grundtvig Assistenten in de volwasseneneducatie

Naar analogie met de Comenius Assistentenschappen werden in 2009 de Grundtvig Assistentenschappen geïntroduceerd, maar het format werd aangepast aan de noden van de volwasseneneducatie. Niet enkel pas afgestudeerden of laatstejaarsstudenten uit de lerarenopleiding, maar ook leraren die al aan de slag waren of zijn in de volwasseneneducatie kunnen een Grundtvig Assistentenschap aanvragen. Bovendien kunnen de kandidaat-assistenten zelf hun gastorganisatie uitkiezen.

In 2011 ontving Vlaanderen 9 aanvragen voor een Grundtvig Assistentenschap; 4 ervan konden worden goedgekeurd. 4 werkenden trokken voor minstens 20 weken naar Frankrijk, Oostenrijk, Griekenland en Spanje. Het totale budget voor deze 4 assistenten bedroeg € 26.431. In 2011-'12 zetten 9 (non-)formele organisaties uit de volwasseneneducatie hun deuren open voor een Grundtvig Assistent uit het buitenland. De meeste waren CVO's.

Assistenten

	Aanvragen	Goedgekeurd
2009-2010	8	4
2010-2011	10	3
2011-2012	9	4

Goedgekeurd budget Assistenten

2009	2010	2011
€ 20.688,-	€ 19.891,-	€ 26.431,-

Raïssa De Tacye geeft al vier jaar Grieks aan het Centrum Voor Volwassenenonderwijs GLTT. In 2011-'12 werkte ze 29 weken als Grundtvig Assistent aan het Hellenic Culture Centre in Athene, een kleine privé-school die lessen Grieks als tweede of vreemde taal aanbiedt aan buitenlanders en bijscholingen aan leerkrachten Grieks.

"Als Grundtvig Assistent geef ik een aantal lessen Grieks en ondersteuning op pedagogisch-didactisch vlak. In de praktijk maak ik onder andere didactisch materiaal aan, bereid ik bijscholingen voor en woon die ook bij, buig ik me over de cursistendatabase ... Ook werk ik mee aan 4 Europese projecten waarin onze school partner is.

Behalve het opfrissen en verdiepen van mijn kennis van het Grieks, leer ik veel bij over moderne didactische methodes en de implementatie van multimedia en nieuwe technologieën in de lespraktijk. Maar meer dan louter de jobinhoud is het werken en samenleven met Grieken - tegen de achtergrond van de socio-economische en politieke malaise - een boeiende ervaring."

Grundtvig Workshops

Sinds 2009 bestaan de Grundtvig Workshops: interactieve doe-sessies van minimum 5 tot maximum 10 dagen waarbij volwassenen in internationaal verband van elkaar kunnen leren in een workshop in het buitenland.

In Vlaanderen konden we één workshop subsidiëren: ‘Me and my future – co-creating the future.’ door CVO Sociale School Heverlee. Het Europees budget voor deze workshop was € 22.125.

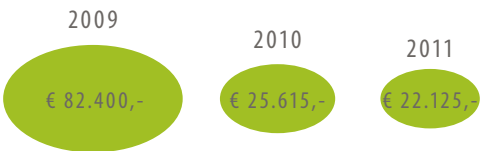
Daniel Izquierdo uit Antwerpen volgde de Grundtvig-workshop ‘In between us – sexuality in the EU’ in mei 2011 in Italië.

“Mijn grootste probleem was timing: voor sommige activiteiten ontbrak de tijd om er dieper op in te gaan. Voor het overige was deze Grundtvig Workshop een zeer aangename ervaring. Ik heb vooral genoten van het kunnen samenwerken met 20 mensen met een erg verschillende achtergrond. Ik ben er van overtuigd dat deze samenwerking de denkwijze van alle deelnemers heeft beïnvloed, net als de manier waarop ze naar de werkelijkheid kijken. Als we willen streven naar een meer ‘menselijk’ Europa, dan betekent een programma als dit een belangrijke bijdrage aan wederzijdse verstandhouding en het vieren van diversiteit.”

Workshops

	Aanvragen	Goedgekeurd
2009-2010	4	3
2010-2011	6	1
2011-2012	2	1

Budget voor de workshops

Grundtvig Senior VrijwilligersProjecten

Alle LLP-landen worden geconfronteerd met een vergrijzende bevolking. Om de sociale cohesie te bevorderen en om de competenties, ervaringen en vaardigheden van de senioren niet te verliezen, startte het Grundtvig-programma de actie ‘Senior Vrijwilligersproject’ (SVP) in 2009. Het gaat om een bilateraal project waarbij 2 organisaties vrijwilligers (50-plussers) uitwisselen. Er worden minimum 2 tot maximum 6 vrijwilligers uitgewisseld; zij verblijven minimum 3 tot maximum 8 weken in het buitenland om er vrijwilligerswerk uit te voeren en dit in nauw contact met de lokale bevolking.

In 2011 werden er 3 aanvragen goedgekeurd. 1 project zal vrijwilligers inzetten in het werken met senioren, een ander zet de 50-plussers in bij een lokaal dienstencentrum, en in het 3de project gaat het om hulp in een stadsarchief. Totaal budget: € 55.268.

Senior VrijwilligersProjecten

	Aanvragen	Goedgekeurd
2009-2010	0	0
2010-2011	4	3
2011-2012	4	3

Goedgekeurd budget Senior VrijwilligersProjecten

Ewout Vanhoecke *van Mu-ze-um vzw uit Oostende over hun Leerpartnerschap 'Generation X-over'*

Generation X-over is een Leerpartnerschap dat zich richt op intergenerationele en interculturele cross-overs. In 4 verschillende Europese landen (België, Portugal, Hongarije of Slovenië) is er telkens een groep van 15 senioren actief betrokken bij elk projectonderdeel. Ze volgen er artistiek geïnspireerde trajecten, ondersteund door verschillende methodieken.

"Met het Leerpartnerschap 'Generation X-over' willen we mensen laten leren, zien, ontdekken, verkennen, en stimuleren tot creativiteit. We zijn betrokken van de generatiekloof tussen jonge mensen en senioren. Toch leven ze in dezelfde maatschappij. Zij hebben hun eigen culturele identiteit en beleven hun eigen cultuurschock. Het is enorm interessant om verbindingen te vinden tussen beide generaties om op die manier tot een grotere sociale cohesie, verdraagzaamheid en verhoogde levenskwaliteit te komen. Deze 'brug' tussen generaties, deze 'cross-over', is de noodzaak én de doelstelling van het project.

De confrontatie van deze ervaring met dezelfde doelgroepen in andere Europese landen is van onschatbare waarde om het interculturele leren en de projectresultaten te verbreden. Een unieke ervaring!"

STUDY VISITS ZIJN BEDOELD VOOR EXPERTEN EN BELEIDSMAKERS IN ONDERWIJS EN VORMING. DIRECTIES, MENSEN MET EEN BELEIDSFUNCTIE, VERTEGENWOORDIGERS VAN SOCIALE PARTNERS, INSPECTEURS EN PEDAGOGISCH BEGELEIDERS KUNNEN DEELNEMEN AAN EUROPEES SAMENGESTELDE WERKGROEPEN DIE 3 TOT 5 DAGEN DUREN. DE STUDY VISITS KUNNEN THEMA'S AANBOREN ALS 'SAMENWERKING TUSSEN ONDERWIJS, OPLEIDING EN ARBEIDSMARKT', 'HET ONDERSTEUNEN VAN OPLEIDING VOOR LEERKRACHTEN', 'SLEUTELCOMPETENTIES, SOCIALE INCLUSIE EN STRATEGIEËN VOOR LEVENSLANG LEREN EN MOBILITEIT'. GROEPEN TELLEN 6 TOT 16 DEELNEMERS DIE ELK VANUIT HUN LAND EN HUN EXPERTISE DEELNEMEN AAN PRESENTATIES EN GESPREKKEN OVER GOEDE PRAKTIJKEN IN HET GASTLAND.

Het concept van de Study Visits is eenvoudig: elk deelnemend land biedt een aantal bezoeken aan rond goede praktijken in het eigen onderwijs- en opleidingsveld. Omwille van het opzet (internationale werkgroepen op hoog niveau) en het doelpubliek (leidinggevend en specialisten) zijn de Study Visits de acties die het meest gericht zijn op beleidsadvies en -verbeteringen. De aangeboden Study Visits worden goedgekeurd door de Nationale Agentschappen. Cedefop, het Europese agentschap voor ondersteuning en expertise van beroepsonderwijs en -opleiding coördineert de Study Visits op het Europese niveau. Elk jaar stelt het een catalogus op met daarin het volledige aanbod waaruit aanvragers kunnen kiezen.

Vlaamse deelnemers

In 2011 werd EPOS werkelijk overstelpt met aanvragen voor Study Visits. Van de 141 aanvragen konden er slechts 52 worden goedgekeurd. Vooral in de tweede ronde moesten veel kandidaten worden teleurgesteld. Het budget van € 59.648 werd quasi volledig opgebruikt.

De Study Visits dienen om hoogstaande en beleidsrelevante informatie uit te wisselen. Hier vindt u twee voorbeelden uit eindverslagen die deelnemers hebben gemaakt na een succesvolle Study Visit.

Gert Hurkmans – *directeur van Taxandria cvo Turnhout, nam deel aan de Study Visit 'Right skills for the right jobs' in Tsjechië.*

"Het studiebezoek 'Right skills for the right jobs' werd georganiseerd door de hotelschool in de Tsjechische stad Podebrady. Acht deelnemers uit zeven landen, vanuit verschillende organisaties met verschillende functies, hebben daarbij heel wat informatie ontvangen, de gelegenheid gekregen elkaar te leren kennen en ook met elkaar te kunnen samenwerken. Daarnaast werden ervaringen met elkaar gedeeld vanuit ieders achtergrond en met de informatie van ieders land. Dit alles binnen het brede thema van beroepsopleidingen in onder andere de toeristische sector.

De deelnemers brachten onder meer een bezoek aan het 'Research Institute of Central Bohemia'. Dit instituut is betrokken bij de opvolging en de uitvoering van wet- en regelgeving in het onderwijs. Daarnaast werd ook een toelichting verschaft door de directeur van het centrum. Hij sprak over de procentuele deelname van leerlingen aan beroepsopleidingen in Boheemse en enkele lokale onderwijsprojecten. Hij was ook bezorgd over het feit dat er te veel studenten met studies aan hogescholen en universiteiten beginnen in plaats van in het beroepsonderwijs.

Het meest leerrijke deel van deze week waren zonder meer de bezoeken aan de beroepsopleidingen zelf. De hotelschool van Podebrady, de

technische en multimediaopleidingen van het instituut van Kutna Hora, de opleidingsinstelling voor verpleging in Nymburk en de modeschool in Lysa nad Labem werden volledig aan ons voorgesteld. Telkens werd er tijd vrijgemaakt voor klasbezoeken en gesprekken met leerkrachten en leerlingen.”

Wim Hoste, Bologna-expert van de Arteveldehogeschool, nam deel aan een Study Visit ‘NQF-EQF: Frameworks for lifelong learning’ in Ierland.

“Ierland was pionier in de ontwikkeling van een nationale kwalificatiestructuur, lang voor de EU stappen zette om het European Qualification Framework (EQF) op te zetten. De hoofddoelstelling was orde te brengen in de chaos aan kwalificaties. Ondertussen zijn zo goed als alle landen en regio’s bevoegd voor onderwijs in Europa bezig met de ontwikkeling of de implementatie van een eigen nationale kwalificatiestructuur. Die worden allemaal gelinkt aan het EQF, maar door de grote verscheidenheid dreigt de transparantie en de verboging van de mobiliteit teniet te worden gedaan.

Vlaanderen scoort goed wegens een hervormingsgerichte structuur die zeer nauw aansluit bij het EQF en die competentiegericht geformuleerd is. De belangrijkste uitdagingen voor Vlaanderen situeren zich op de bredere en diepere implementatie en de uitbreiding naar niet-officiële aanbieders van vormen en trainingen zodat de arbeidsmarkt, de aanbieders en de cursisten/leerlingen/studenten een duidelijk zicht hebben op de waarde van hun kwalificatie en de weg naar een andere kwalificatie. Er is bijzondere aandacht nodig voor het afstemmen op andere nationale raamwerken, vooral omdat het vertrouwen in het referencing process niet groot genoeg is.”

Vlaamse Study Visits

In 2011 organiseerde Vlaanderen 5 Study Visits, waarin experts uit heel Europa werden verwelkomd om goede praktijken rond onderwijs en opleiding bij ons te leren kennen.

De Dienst Beroepsopleiding (DBO) van het Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming organiseerde twee Study Visits:

- **Improving entrepreneurial competences of teachers and trainers**

Sinds jaren organiseert DBO workshops, studiedagen en infosessies voor leraren rond verschillende aspecten van ondernemen. Dit gebeurt vaak in samenwerking met bedrijven en federaties. Het project Proleron, dat snuffel- en doestages rond ondernemerschap aanbiedt, werd voorgesteld.

- **Entrepreneurial learning and enterprise education, tried and tested initiatives**

Er werden in dit bezoek presentaties aangeboden over het onderwijs in Vlaanderen, ondernemerschapprojecten van DBO, Brugprojecten zoals Demotica en My Machine, het ECE-project en UNIZO-projecten.

De afdeling internationale relaties van het Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming organiseerde twee Study Visits:

- **Educational network - Working in partnership**

Dit bezoek ging in op de proefprojecten ‘Brede School’, partnerschappen in het werken met migranten, jeugdzorg, psychologische steundiensten, ouderparticipatie, cultuur en sport.

- **Education for sustainable development in Flemish schools**

In dit bezoek kwamen voorbeelden uit het Vlaamse onderwijs rond educatie voor duurzame ontwikkeling aan bod. De deelnemers bezochten verschillende scholen die hier rond werken, zowel in het basis-, secundair als in het buitengewoon onderwijs, net als overkoepelende projecten zoals het Ecohuis en Studio Globo.

De Hogeschool-Universiteit Brussel en de KHLeuven organiseerden een Study Visit:

- **Higher education for sustainable development: guiding principles and good practices**

Met hun bezoek aan Brussel leerden de deelnemers meer over hoger onderwijs, duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen in Vlaanderen.

EUROPASS IS EEN EUROPEES PORTFOLIO DAT BESTAAT UIT EEN VERZAMELING DOCUMENTEN DIE SAMEN EEN BLAUWDRIK VORMEN VAN IEMANDS KENNIS, VAARDIGHEDEN EN ERVARING. DE EUROPESE COMMISSIE WIL MET EUROPASS DE COMPETENTIES EN KWALIFICATIES VAN DE EUROPESE BURGER OP EEN UNIFORME WIJZE IN DE KIJKER PLAATSEN. DAT SCHEPT DUIDELIJKHEID EN MOET LEIDEN TOT EEN VERHOOGDE MOBILITEIT VAN DIE BURGER OVER DE LANDSGRENZEN HEEN, IN HET ONDERWIJS EN OP DE ARBEIDSMARKT.

Geschiedenis

In 2005 besloot de Europese Commissie om een aantal bestaande documenten die bijdragen tot de internationale zichtbaarheid en erkenning van competenties en kwalificaties, samen te voegen tot één portfolio. Want wanneer iemands vaardigheden niet of moeilijk erkend worden, vormt dat een ernstige hinderpaal bij de zoektocht naar studie- of carrièremogelijkheden in een ander land.

De Commissie heeft geen bevoegdheid om diploma's of onderwijssystemen te harmoniseren, of om kwalificaties effectief te laten erkennen in andere landen. Met Europass kan die beperkte ruimte om in te grijpen worden gecompenseerd, door maximale zichtbaarheid en herkenbaarheid van competenties en kwalificaties na te streven. Europass is daarom een geschikt instrument voor de Europese Commissie in de bevordering van de mobiliteit van personen.

Europass heeft twee sterk met elkaar verbonden ambities waar te maken:

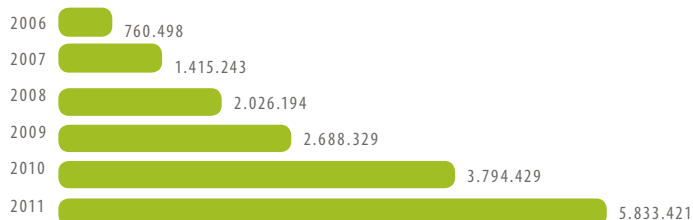
- Transparantie van kwalificaties en competenties in Europa
- Bevorderen van mobiliteit, zowel op de arbeidsmarkt als in het onderwijs

De vijf documenten van Europass

1. Het Europass CV

Het Europass CV is een standaardformaat voor curricula vitae voor de hele Europese Unie. Het heeft een gemeenschappelijke structuur en is beschikbaar in alle talen van de Unie. Iedereen kan een Europass CV aanmaken via de centrale Europass-website van Cedefop: www.europass.cedefop.europa.eu. Deze website heeft maandelijks 1.082.831 bezoekers. In 2011 werden 5.833.421 CV's aangemaakt, waarvan ondermeer 1.538.271 in het Engels en 39.233 in het Nederlands. Door de uniforme structuur en de aandacht voor internationale zichtbaarheid zijn Europass CV's gemakkelijk te vergelijken en te interpreteren over de grenzen heen.

Aantal aangemaakte Europass-CV's op Cedefop website

2. Het Europass Taalpaspoort

Het Europass Taalpaspoort helpt iemand om zijn of haar taalkennis en taalvaardigheden te verduidelijken en te documenteren. Het kan eveneens online worden aangemaakt via Cedefop (zie hierboven). In 2011 werden in totaal 78.709 Taalpaspoorten aangemaakt, waaronder 37.715 in het Engels en 1.449 in het Nederlands.

3. De Europass Mobiliteit

De Europass Mobiliteit illustreert de competenties die iemand verworven heeft bij een leerervaring in een ander Europees land. Het geeft extra informatie over de opleiding of stages die de persoon in kwestie in het buitenland gevolgd heeft. Het document kan ook verwijzen naar informele vormingen of vrijwilligerswerk met een leerdoeleinde. De Europass Mobiliteit wordt in eerste plaats gebruikt bij mobiliteitsprojecten van Leonardo da Vinci. Toch krijgt het Vlaamse NEC (Nationaal Europass Centrum) ook aanvragen in het kader van andere acties van het 'Een leven lang leren'- programma zoals Erasmus, Comenius en Grundtvig. Zo verstrekke het NEC in 2010 724 Europass Mobiliteit-documenten, in 2011 waren dat er 914.

Aantal uitgereikte Europassen-mobiliteit

2007	2008	2009	2010	2011
564	545	700	724	914

4. Het Europass Certificaatsupplement

Het Europass Certificaatsupplement is een bijlage bij een certificaat van beroepsonderwijs of -opleiding en geeft aanvullende informatie over de precieze kennis en vaardigheden die iemand verworven heeft in zijn of haar opleiding. In Vlaanderen bestaan er sinds 2008 certificaatsupplementen voor het Ervaringsbewijs (een procedure van erkenning van verworven competenties waarin een kandidaat via een test bewijst dat hij voldoende competenties heeft om een beroep uit te oefenen) en voor beroepsopleidingen van de VDAB, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding. Het is de bedoeling om de Europass Certificaatsupplementen aan te maken voor kwalificaties die een erkende plaats krijgen in de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Die zal verbonden zijn aan het Europees Kwalificatiераamwerk (EQF). Dat betekent dat we in de toekomst certificaatsupplementen zullen maken bij erkende kwalificatiebewijzen die uitgereikt worden door onderwijs-, opleidings- en vormingsverstrekkers. Begin 2012 zijn er 69 Vlaamse Europass Certificaatsupplementen online voor het

Ervaringsbewijs en voor een aantal VDAB-opleidingen uit de bouwsector en de logistieke sector. Je kan ze downloaden via www.europass-vlaanderen.be/cs.

5. Het Europass Diplomasupplement

Dit laatste document in de Europass-portfolio is een bijlage bij een diploma hoger onderwijs en geeft informatie over de studies die iemand in het hoger onderwijs volgde. Niet enkel de inhoud van de studies worden belicht. Ook de structuur van het onderwijslandschap in het land waar de studies werden gevolgd komt aan bod. Dat maakt vergelijkingen tussen diploma's verworven in verschillende landen gemakkelijker. In Vlaanderen is de aflevering van het diplomasupplement verplicht voor elke afgestudeerde. De verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke coördinatie van de diplomasupplementen ligt bij NARIC Vlaanderen, dat ook bevoegd is voor de gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma's in Vlaanderen. In het academiejaar 2010-2011 werden 56.637 diplomasupplementen uitgereikt.

Promotie van Europass

Het NEC staat niet alleen in voor het goede beheer van de Europass-documenten. Ook de promotie van het instrument is belangrijk. Daarom is er een website www.europass-vlaanderen.be en worden er diverse flyers en infoches verspreid tijdens beurzen, infodagen en via een netwerk van aanverwante organisaties. Het NEC geeft ook regelmatig presentaties over Europass en er is jaarlijks een infodag. Die mikt telkens op een welbepaald segment waarvoor Europass van tel is. In 2011 werkte het NEC samen met de partners van het Platform Kleurrijk Vlaanderen om een event te organiseren rond internationale mobiliteit voor iedereen, met een focus op jongeren uit beroeps- en technisch onderwijs. Dit resulteerde in 'Move2Learn, Learn2Move: a first step to open your mind for an international experience' op 19 mei 2011 in Antwerpen (zie p.43).

www.europass-vlaanderen.be

Evenementen

Grensverleggers

Op dinsdag 4 oktober ging het EPOS 'Grensverleggers'-evenement door in het Vlaams Parlement. Meer dan 200 mensen waren aanwezig. Professor Hendrik Vos gaf een levendige uiteenzetting over het levenslang leren in Europees perspectief. Daarna konden verschillende deelnemers aan het LLP-programma in drie panelgesprekken met Jan Leyers getuigen over hun internationale ervaringen. Een ruim scala aan projecten kwam aan bod: Leonardo Stages voor leerlingen of leerkrachten, Grundtvig Workshops en Assistenten, observatiestages bij Comenius, Study Visits... Het laatste panelgesprek werd volledig besteed aan partnerschapsprojecten bij Comenius, Leonardo en Grundtvig, waarover in 2011 een brochure werd gepubliceerd. Als afsluiter van de dag reikte minister Pascal Smet twee prijzen uit in het kader van de 50.000 Vlaamse Erasmus-studenten die sinds de aanvang van het programma naar het buitenland zijn getrokken.

Move2learn: open je geest voor internationale ervaringen

Op 19 mei organiseerde het Platform Kleurrijk Vlaanderen het evenement 'Move2learn' in de Artesis Hogeschool te Antwerpen. De organisatie was een samenwerking tussen AFS Interculturele Programma's vzw, stad Antwerpen, EPOS vzw, Euroguidance, Europass, GO! (onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) en JINT vzw (coördinatieorgaan voor internationale jongerenwerking).

Het doel van dit evenement was om aan te tonen dat internationale ervaringen niet uitsluitend weggelegd zijn voor hoger opgeleiden, maar ook voor jongeren die de richtingen TSO, KSO, BSO, DBSO, BUSO, SENSE, TKO volgen of in leertijd zijn. Het moest een eerste stap worden om ook voor deze jongeren iets in beweging te zetten!

Genodigden waren o.a. jongeren, leerkrachten en jeugdwerkers die de kans kregen om inspiratie op te doen, vragen te stellen en om in gesprek te gaan met experts en ervaringsdeskundigen. Lieven Scheire - bekend van de Neveneffecten - praatte de dag aan elkaar. In de workshops werden verschillende geslaagde projecten uit het onderwijs en jeugdwerk in de spotlight gezet.

De dag werd afgesloten met een receptie en de uitreiking van een 'Europass Mobiliteit' door Lieven Scheire. Die hadden de leerlingen van het Provinciaal Instituut PIVA uit Antwerpen verdiend met een Leonardo Stage in Malta in het kader van het project 'hospitality and tourism in Europe'.

Uitreiking Europees Label voor Innovatief Talenonderwijs in 2011

Op 30 september reikte EPOS vzw het Europees Label voor Innovatief Talenonderwijs (ELIT) uit tijdens de Europese Dag van de Talen in het Consciencegebouw in Brussel. ELIT is een initiatief van de Europese Commissie ter bevordering van het vreemdetalenonderwijs in de LLP-landen. Het werd voor het eerst uitgereikt in 1998. Voor EPOS vzw is dit een tweejaarlijks gebeuren.

In 2011 was het thema 'Taal en gemeenschap', een thema dat door de Europese Commissie werd voorgesteld. Buitenlandse arbeiders, studenten, toeristen en immigranten komen vaak terecht in een lokale gemeenschap waarvan zij de taal slechts beperkt kennen. Om de weg naar de lokale dienstverlening te vergemakkelijken en de integratie in de buurt te bevorderen, worden er allerlei initiatieven opgezet voor deze anderstalige nieuwkomers/bezoekers. Dat kan via het beschikbaar maken van basisinformatie in verschillende talen, door het organiseren van activiteiten die het leren van de taal en cultuur van de verscheidene gemeenschappen stimuleren of door meertalige sprekers in te zetten als culturele bemiddelaars of vertalers.

De ELIT-jury honoreerde 3 projecten: 'Taalzomer – taalturbo en onomatopee' van vzw Roeland, 'Lego Lingua van het Regionaal Integratiecentrum Foyer en 'Zingba(a)r' van CVO Lethas. Ze ontvingen respectievelijk de 1ste, 2de en 3de prijs: het officiële certificaat, een trofee en een geldprijs van € 1.000, € 600 of € 300. Bovendien mogen de laureaten gedurende twee jaar (2010-2011 en 2011-2012) het logo van het Europees Label voor Innovatief Talenonderwijs gebruiken (op briefpapier e.a.).

Thematische netwerking

THEMATISCHE NETWERKEN DIENEN OM WAARDEVOLLE PROJECTRESULTATEN TE VERSPREIDEN EN HET GEBRUIK ERVAN AAN TE MOEDIGEN. OM DE UITWISSELING VAN RICHTINGGEVENDE PROJECTEN TE ONDERSTEUNEN, DEED DE EUROPESE COMMISSIE IN 2009 EEN OPROEP OM THEMATISCHE NETWERKEN OP TE ZETTEN. EPOS NEEMT DEEL AAN TWEE NETWERKEN.

New Skills Network

EPOS vzw is een partner van het New Skills Network (NSN), een thematisch netwerk in het kader van het initiatief 'Nieuwe Vaardigheden voor Nieuwe Jobs' van de Europese Commissie. Het netwerk bestaat uit 14 leden en wordt gecoördineerd door het IJslandse Nationale Agentschap.

Het netwerk realiseert zijn doelstellingen via 2 takenpakketten:

- De analyse en identificatie van goede praktijkvoorbeelden in het aanbod aan LLP-projecten
- Het organiseren van een aantal (trans)nationale evenementen

Op 9 en 10 juni 2011 vond in Budapest het seminarie 'Bridging the Skills Gap' plaats. Sectorale vertegenwoordigers en opleidingsactoren deelden ervaringen en kennis om samenwerking te stimuleren en oplossingen te formuleren voor de 'New Skills'-agenda en veranderende sectorale competentienoden. Er werd gewerkt rond 4 thema's:

- 'Incentives for skills development and skills upgrading for individuals and employers'
- 'Bringing education, training and work closer together'
- 'Developing the right mix of skills'
- 'Better anticipating skills needs'

Meer informatie is te vinden op www.newskillsnetwork.eu.

CityM

EPOS is partner van CityM, een netwerk om de verspreiding en zichtbaarheid van de resultaten van LLP-projecten te bevorderen die nuttig zijn voor de lerarenopleiding en –nascholing. Het acroniem staat voor: 'Creative, Innovative and Transferable Methods in the Training of Teachers and Training Staff (Formal and Non-Formal Education)'.

Heel wat LLP-projecten resulteren in learning outcomes die erg bruikbaar zijn voor de lerarenopleiding en –nascholing. Met het CityM-netwerk probeert EPOS samen met 12 collega's van andere Nationale Agentschappen (NA) te voorkomen dat deze resultaten in de kast blijven zitten. Het Roemeens NA is de coördinator. De andere partnerlanden zijn: Oostenrijk, Cyprus, Duitsland, Denemarken, Litouwen, Nederland, Noorwegen, Polen, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk.

In 2010 identificeerden de NA's LLP-projecten die voor het CityM-opzet in aanmerking kwamen. Deze projecten kregen een vragenlijst om na te gaan hoe ze scoren op het vlak van creativiteit en innovatie. De antwoorden werden geanalyseerd en in 2011 aangevuld met besprekingen tijdens drie regionale thematische seminars waaraan zowel projectbegunstigden, beleidsmensen als belanghebbenden uit de lerarenopleiding en –nascholing deelnamen.

Van 15 tot en met 17 mei 2011 was EPOS gastheer voor de 3de internationale partnervergadering in Leuven. In december 2011 werd de CityM-slotconferentie in Roemenië georganiseerd. Hieraan namen 10 Vlaamse deelnemers deel, vooral uit de lerarenopleiding. Zij maakten kennis met de brochure die uit het CityM-project voortvloeide.

Meer info over CityM is te vinden op: www.city-m.eu

Naast deze twee thematische netwerken is EPOS ook een partner in een Grundtvig Multilateraal Netwerk:

Ginco

GINCO is het acroniem voor 'Grundtvig International Network of Course Organisers'. In tegenstelling tot de voorgaande thematische netwerken gaat het hier niet enkel om samenwerking met de Nationale Agentschappen, maar om actoren die de professionalisering van de (non-)formele volwasseneneducatie via nascholingen willen bevorderen. Naast EPOS maken het Roemeens en Brits agentschap samen met in totaal 21 organisaties uit 19 landen deel uit van GINCO. Het GINCO-consortium wil een netwerk vormen van (potentiële) organisatoren die nascholingscursussen aanbieden aan actoren uit de (non-)formele volwasseneneducatie die in aanmerking komen voor Grundtvig Nascholingsbeurzen. GINCO wordt gefinancierd door het Grundtvig-programma en het wordt geleid door de Landcommanderij Alden Biesen.

Van 27 tot 31 oktober 2010 hield GINCO een grote conferentie in Izmir, waaraan een 8-tal Vlamingen deelnamen. Tijdens deze conferentie ging het over de kwaliteit van het nascholingsaanbod: hoe kan het verbeterd worden, zijn er eventuele hiaten, hoe kan het gebruik van ICT optimaal benut worden, enz.

Van 7 tot 11 december 2011 was er een tweede internationale GINCO-conferentie in Thessaloniki (Griekenland). Het thema was: 'Validation of Professional Development in Grundtvig Courses'.

Van 26 tot 29 september 2012 zal de derde internationale GINCO-conferentie plaatsvinden in Hasselt, met als thema 'Course provision'.

Meer informatie over GINCO is te vinden op www.ginconet.eu.

Overzicht Projecten

	2007		2008		2009	
	Ingediende aanvragen	Goedgekeurde aanvragen	Ingediende aanvragen	Goedgekeurde aanvragen	Ingediende aanvragen	Goedgekeurde aanvragen
COMENIUS						
Nascholingen	144	91	143	116	197	140
Assistenten	68	43	61	34	67	35
Schoolpartnerschappen	257	172	111	91	126	91
Vorbereidende bezoeken en contactseminaries	124	75	122	67	94	69
Regio Partnerschappen					2	1
Individuele leerlingenmobiliteit						
ERASMUS						
Mobiliteit van studenten en personeel	30	30	30	30	30	30
Intensieve programma's	20	20	24	22	23	15
Intensive language courses	8	7	7	7	7	7
Vorbereidende bezoeken	0	0	0	0	4	4
GRUNDTVIG						
Nascholingen	58	21	85	47	84	52
Leerpartnerschappen	51	34	33	22	38	26
Assistenten					8	4
Visits and exchanges			10	5	33	20
Workshops					4	3
Senior Vrijwilligersprojecten					0	0
LEONARDO DA VINCI						
Stages in initiële beroepsopleiding (IVT)	47	34	46	36	63	46
Stages voor werkenden en werkzoekenden (PLM)	19	16	22	17	25	23
Stages voor opleiders, leerkrachten en trainers (VETPRO)	10	7	13	8	18	12
Partnerschappen	0	0	33	24	48	30
Transfer van innovatie	11	5	9	4	13	4
Vorbereidende bezoeken	30	14	52	38	46	26
TRANSVERSAAL PROGRAMMA						
Study Visits	84	46	103	54	85	53

	2010		2011	
	Ingediende aanvragen	Goedgekeurde aanvragen	Ingediende aanvragen	Goedgekeurde aanvragen
COMENIUS				
Nascholingen	205	130	201	137
Assistenten	60	34	74	35
Schoolpartnerschappen	125	90	137	90
Vorbereidende bezoeken en contactseminaries	92	66	65	48
Regio Partnerschappen	4	3	7	4
Individuele leerlingenmobiliteit			7	5
ERASMUS				
Mobiliteit van studenten en personeel	30	30	30	30
Intensieve programma's	23	14	25	12
Intensive language courses	8	8	8	8
Vorbereidende bezoeken	3	3	8	5
GRUNDTVIG				
Nascholingen	124	66	99	64
Leerpartnerschappen	46	23	61	25
Assistenten	10	3	9	4
Visits and exchanges	56	27	40	26
Workshops	6	1	2	1
Senior Vrijwilligersprojecten	4	3	4	3
LEONARDO DA VINCI				
Stages in initiële beroepsopleiding (IVT)	56	43	58	42
Stages voor werkenden en werkzoekenden (PLM)	28	22	15	13
Stages voor opleiders, leerkrachten en trainers (VETPRO)	13	6	11	7
Partnerschappen	57	24	86	26
Transfer van innovatie	10	4	10	3
Vorbereidende bezoeken	57	34	60	40
TRANSVERSAAL PROGRAMMA				
Study Visits	119	51	141	52

Onderstaande bedragen geven de subsidiëring door de E.C. en Vlaamse Overheid weer voor de cofinanciering van de projecten en zijn dus exclusief de toelagen voor werkingskosten vanuit de Europese en de Vlaamse Overheid.

Europese Commissie	2007	2008	2009	2010	2011
Comenius	€ 1.676.685,-	€ 1.853.191,-	€ 2.257.947,-	€ 2.204.324,-	€ 2.432.510,-
Erasmus	€ 5.180.076,-	€ 5.716.237,-	€ 5.443.364,-	€ 5.843.271,-	€ 6.216.477,-
Leonardo da Vinci	€ 2.898.085,-	€ 3.120.411,-	€ 3.311.830,-	€ 3.311.529,-	€ 3.325.205,-
Grundtvig	€ 378.928,-	€ 344.422,-	€ 572.928,-	€ 584.802,-	€ 568.827,-
Transversaal Programma	€ 43.653,-	€ 58.085,-	€ 53.648,-	€ 53.648,-	€ 54.770,-
Totaal	€ 10.177.427,-	€ 11.092.348,-	€ 11.639.719,-	€ 11.997.574,-	€ 12.597.789,-
Europass	€ 35.000,-	€ 35.000,-	€ 37.000,-	€ 41.000,-	€ 40.500,-
Vlaamse financiering	2007	2008	2009	2010	2011
Comenius	€ 47.500,-	€ 40.000,-	€ 35.000,-	€ 30.000,-	€ 25.000,-
Erasmus	€ 605.000,-	€ 2.055.000,-	€ 1.895.000,-	€ 1.866.100,-	€ 1.866.101,-*
Leonardo da Vinci	€ 0,-	€ 0,-	€ 0,-	€ 0,-	€ 0,-
Grundtvig	€ 13.500,-	€ 21.000,-	€ 34.000,-	€ 21.394,-	€ 21.394,-
Gecentraliseerde acties	€ 0,-	€ 0,-	€ 2.000,-	€ 10.000,-	€ 15.000,-
Totaal	€ 666.000,-	€ 2.116.000,-	€ 1.966.000,-	€ 1.927.494,-	€ 1.927.495,-
Europass	€ 75.000,-	€ 75.000,-	€ 75.000,-	€ 73.000,-	€ 73.000,-

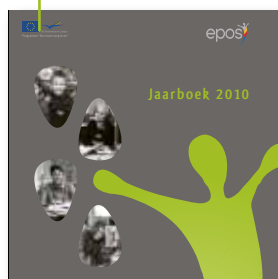
Bedragen van de Europese financiering zijn gebaseerd op de contracten met de Europese Commissie. Bedragen van de Vlaamse financiering zijn gebaseerd op de ministeriële besluiten. Mogelijke verschuivingen van budgetten tussen de programma's zijn niet opgenomen in deze tabel.

*eenmalig bedrag van € 1718.000,- om de stabiliteit van de beursbedragen (calls 2011, 2012 en 2013) te garanderen is niet in de tabel verwerkt om vergelijking over de jaren toe te laten.

De maandelijkse EPOS-nieuwsbrief

Jaarboek 2010

Compendia van projecten in Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci en Grundtvig

Brochure 'Partnerschappen voor een leven lang leren'

Horizon, Gids voor de organisatie van grensoverschrijdende schoolprojecten in het secundair onderwijs

Grundtvig-Scoop

Activiteiten

2011

maand	datum	Actie	Activiteit	Locatie
Jan	12	Comenius	(De)briefing voor deelnemers aan contactseminaries & voorbereidende bezoeken	Brussel
Jan	18	Leonardo	Startvergadering mobiliteitsprojecten 2010 (2de ronde)	Brussel
Jan	18	Erasmus	Infosessie Erasmus Call 2011	Brussel
Feb	1	EPOS	Infosessie gecentraliseerde acties	Brussel
Feb	2	Study Visits	Infovergadering voor nieuwe deelnemers	Brussel
Feb	16	Comenius	Induction meeting' voor buitenlandse Comenius Assistenten	Brussel
Mrt	3	Comenius	Kick-off meeting Individuele Leerlingenmobiliteit	Brussel
Mrt	22	Comenius	infonamiddag 'Internationalisering van A tot Z' voor basis- en secundair onderwijs (door Centrum Ryckelvelde)	Gent
Mrt	22	EPOS	Infosessie voor pedagogisch begeleiders VVKSO	Brussel
Apr	5	Comenius	Infonamiddag 'Internationalisering van A tot Z' voor basis- en secundair onderwijs (door Landcommanderij Alden Biesen)	Alden Biesen
Mei	4	Comenius	Monitoringdag' (met focus op verslaggeving) voor scholen met een Comenius-project, in combinatie met een thematische studie (namid)dag rond 'Ondernemerschap', 'ICT' en 'job shadowing' (i.s.m. Landcommanderij Alden Biesen)	Alden Biesen
Mei	10	Leonardo	Monitoringdag Partnerschappen 2010	Gent
Mei	11	Grundtvig	Infosessie Socius	Brussel
Mei	12	Leonardo	Informatievergadering Leonardo Mobiliteit voor Limburgse scholen	Hasselt
Mei	18	Grundtvig	Infosessie	Gent
Mei	19	EPOS	Move2Learn - Learn2Move	Antwerpen
Mei	26	Comenius	Monitoringdag (met focus op verslaggeving) voor scholen met een Comenius-project, in combinatie met een thematische studienamiddag rond 'Ondernemerschap', 'ICT' en 'job shadowing' (i.s.m. Centrum Ryckelvelde)	Brugge
Juni	6	Grundtvig	Infosessie Volwasseneneducatie	Alden Biesen
Juni	9	Leonardo	New Skills Network conferentie 'Sectors and Skills'	Boedapest
Juni	16	Erasmus	Thematische monitoringdag rond mobiliteit	Antwerpen
Juni	27 - 28	Grundtvig	Thematische monitoringssessie zelfevaluatie leerpartnerschappen	Alden Biesen
Juni	27	Comenius	Pre-departure training voor vertrekkende leerlingen (IPM - Individual Pupil Mobility)	Leuven
Juni	29	Comenius	Pre-departure training voor uitgaande leerlingen (IPM - Individual Pupil Mobility)	Brussel
Aug	26	Grundtvig	Kick-off Assistentenschappen	Brussel
Sept	7	Study Visits	Infovergadering voor nieuwe deelnemers	Brussel

maand	datum	Actie	Activiteit	Locatie
Sept	7	Comenius	Infosessie Individuele Leerlingenmobiliteit	Brussel
Sept	14	Comenius	Infovergadering Comenius Assistenten	Brussel
Sept	18 - 19	Leonardo	Informal NA Meeting (in samenwerking met de twee andere Belgische NAs)	Dinant
Sept	28	Leonardo	Startvergadering Partnerschappen	Brussel
Sept	29 - 30	Comenius	On-arrival training voor inkomende leerlingen en hun mentor op school (IPM - Individual Pupil Mobility)	Leuven
Sept	30	EPOS	Europese dag van de talen	Brussel
Okt	4	EPOS	Grensverleggers, Vlaams Parlement	Brussel
Okt	5	Comenius	Monitoringsdag voor Gast scholen van Comenius Assistenten	Brussel
Okt	5 - 6	Leonardo	Nederlands-Vlaamse Leonardo Promotorendagen 'Draagvlak creëren voor uw project'	Rotterdam
Okt	7	Grundtvig	3D-forum Workshop	Leuven
Okt	11	Comenius	Monitoring- en infosessie Comenius Regio Partnerschappen	Brussel
Okt	13	Leonardo	Leonardo da Vinci-infosessie oproep 2012	Brussel
Okt	13	Grundtvig	Infosessie Volwasseneneducatie	Alden Biesen
Okt	17	Grundtvig	Kick-off Leerpartnerschappen	Leuven
Okt	17	Leonardo	Startvergadering Mobiliteitsprojecten	Brussel
Okt	19	Grundtvig	Grundtvig-infosessie	Gent
Okt	20	Comenius	Comenius Monitoringdag (met focus op het opstarten en uitvoeren van een project) voor scholen met een Comenius-project, in combinatie met ('s middags) workshops en andere activiteiten voor een ruimer publiek	Alden Biesen
Okt	26	Leonardo	Startvergadering Mobiliteitsprojecten	Brussel
Nov	8	Comenius	Comenius Monitoringdag (met focus op het opstarten en uitvoeren van een project) voor scholen met een Comenius-project, in combinatie met ('s middags) workshops en andere activiteiten voor een ruimer publiek	Brugge
Nov	16 - 20	Comenius	Comenius Contactseminarie voor kleuter- en lager onderwijs	Brugge
Nov	16	Grundtvig	Jaar van de vrijwilliger Slotevenement & prijsuitreiking	Brussel
Nov	23 - 27	Comenius	Comenius Contactseminarie voor buitengewoon onderwijs	Alden Biesen
Nov	29	Grundtvig	Infosessie studenten lerarenopleiding	Vorselaar
Nov/Dec	30/11 - 4/12	Grundtvig	Contactseminarie Storytelling	Alden Biesen
Dec	5	Erasmus	Monitoringdag: Kwaliteit van Intensive Programmes (IP)	Brussel

